TRST, sobota
10. septembra 1955
Leto XI. - Št. 214 (3143)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din. MALI OGLASI po 20 lir beseda. — NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

OB ŠKANDALU z vojaškimi sodišči

Škandal s sojenjem novinarjev pred vojaškimi sodišči se nadaljuje, čeprav je vsej Italiji in vsemu svetu jasno, da gre za civilne osebe, za katere so po ustavi pristojna redna civilna sodišča, pa čeprav tudi za tako megleno obtožbo, kot je «sramotitev» («vilipendio») vlade, vladnih ustanov, nacije, policije, oboroženih sil (sem spadajo tudi karabinjerji), poglavarja države, papeža itd. Sodijo jih — kar je tudi vsej Italiji znano — na osnovi fašističnega zakona, ki ga fašistični režim ni izdal v mirni dobi, temveč šele v času vojne leta 1941, ko je imatral sleherno osebo moškega spola za vojaškega obveznika. Zato je pravi absurd, da danes prav vlada Antonia Segnija, katerega nastop je kot nekako olajšanje pozdravila celo skrajna levica, izvaja fašistični zakon, ki ga je celo sam fašizem uporabljal samo v vojnem času, ko mu je začela teči voda v grlo.

Predvčerajšnjim je predsednik vlade Segni dejal, da se pač ne more ničesar storiti, dokler je zakon v veljavi (na drugi strani pa še ni dolgo tega, kar je vsa napredna javnost zahtevala doslednó avtonomijo sodišč) ter da je vsa zadeva zgolj juridično vprašanje, nikakor pa ne politično. To Segnijevo mnenje je očitno — po našem sodbi — zgrešeno. Ne gre namreč za osamljen primer tokrat menda vladi neprijetnega izvajanja fašističnega zakona, temveč za naravnost neverjetno ogromno fašistično zapuščino v italijanski zakonodaji in praksi in ne samo na področju sodstva. Zaradi tega ni zgolj slučaj, da je o tej fašistični zapuščini napisal — poleg številnih krajših študij — celo knjigo človek, ki niti ne pripada politični levici, temveč liberalnemu levemu krilu, Achille Battaglia. V svoji knjigi točno našteva zakone in njihove paragrafe, ki so v najhujšem protislovju s sedanjo italijansko ustavo, za katero ni nobenega dvoma, da pomeni negacijo fašizma in da daje dobre temelje za razvoj demokratične republike.

Reči hočemo, da se v bistvu ne bo mnogo spremenilo, ko bo v ponedeljek vlada na svoji seji sprejela sklep o predlogu zakonskega načrta, ki bo brez dvoma izvzel izpod pristojnosti vojaških sodišč postopek proti novinarjem zaradi sramotitve vlade itd. Ko pa bo nato v kratkem zakonski predlog prišel na vrsto v poslanski zbornici in senatu, bo prav tako gotovo odobren. No, ostalo bo še nešteto fašističnih zakonov in paragrafov, ki bodo nujno slej ali prej na podoben način, kot je pokazal v teh dneh primer vojaških sodišč, vrgli na površje nova protislovja te zakonodaje z določbami republikanske ustave.

Zato tudi ob tej priložnosti pri nas v Trstu ne moremo, ko čitamo o primerih škandala s sojenjem pred vojaškimi sodišči, mimo dejstva, da prav pri nas že vsa povojna leta iz dneva v dan občutimo protislovja fašistične zakonodaje ne samo z republikansko ustavo, temveč tudi z določbami mirovne pogodbe ter določili londonske spomenice o soglasju in njenega Posebnega statuta.

Ne bo torej odveč, če ob tej priložnosti še enkrat naštejemo nekatere fašistične zakone, ki ovirajo, da bi se po skoro letu dni od podpisa londonskega sporazuma mogli približati onemu cilju, zaradi katerega je bil sporazum podpisan. Tu je dekret o asimilaciji javnih uslužbencev iz leta 1923 z vsemi dopolnilnimi dekreti, na osnovi katerih so bili tako rekoč vsi javni uslužbenci slovenske narodnosti upokojeni, odpuščeni ali premeščeni v notranjost Italije. Vsi ti dekreti so v nasprotju z določbo Posebnega statuta, ki jamči enakopravno in sorazmerno udeležbo slovenskih uslužbencev v vseh javnih službah.

Tu je fašistični zakon štev. 898 od 24. maja 1926 o spremembah priimkov, zakoni in odloki o ureditvi denarnih zavodov, na osnovi katerih je fašistični režim uničil vse slovenske kreditne ustanove, hranilnice in zadruge; dalje: zakonski dekret štev. 1796 od 15. okt. 1925, ki določa, da se mora pred kazenskim in civilnim sodiščem uporabljati samo italijanščina in da morajo biti vsi dokumenti le v italijanščini; tu sta člena 137 kazenskega in 122 civilnega pravdnega postopnika iz fašistične dobe o obvezni uporabi italijanščine pred sodiščem, tu je dekret štev. 800 od 28. marca 1923, s katerim so bila odpravljena slovenska imena naših krajev, itd.

Ne bomo naštevali členov Posebnega statuta, katerim nasprotujejo navedeni fašistični zakoni. Poudarimo naj le — kolikokrat še? — da spomenica o soglasju s statutom formalno še vedno ni uzakonjena v republiki Italiji, ker še vedno ni bila objavljena v Uradnem listu, tako kot je bila objavljena v Uradnem listu FLRJ. Še vedno se torej lahko državni uradniki izgovarjajo, da našteti fašistični zakoni niso razveljavljeni in da so jih dolžni izvajati ter da spomenica o soglasju ni... zakon.

Ob škandalu z vojaškimi sodišči, naj se vlada ne omeji na en sam primer, temveč naj vprašanje reši temeljito in korenito.

Mattarella v Zagrebu

TRST, 9. — Danes je prispel z avtomobilom iz Benetk na poti v Zagreb minister za zunanjo trgovino Bernardo Mattarella v spremstvu ravnatelja za trgovinske pogodbe Dall'Oglia in predsednika zavoda za zunanjo trgovino Mazzantinija. Na prefekturi se je sestal z generalnim komisarjem Palamaro in z nekaterimi političnim predstavniki. Mejo je prekoračil ob 13. uri na Pesku, kjer ga je čakal italijanski generalni konzul v Zagrebu Brigidi.

Iz Zagreba poročajo, da je minister Mattarella prispel tja zvečer in da se bo jutri predpoldne sestal z Osmanom Karabegovićem, danes pa se je že srečal z italijanskim veleposlanikom Gastonom Guidottijem. Jutri se bo udeležil italijanskega dneva na zagrebškem velesejmu.

IZJAVE BULGANINA IN ADENAUERJA OB ZAČETKU RAZGOVOROV V MOSKVI

NORMALIZACIJA ODNOSOV MED SZ IN ZAHODNO NEMČIJO BO PRISPEVALA K OKREPITVI MIRU IN VARNOSTI V EVROPI

Bulganin predlaga razgovore o uvedbi diplomatskih, trgovinskih in kulturnih odnosov ter o sodelovanju na drugih področjih, Adenauer pa poudarja, da morata biti v okviru teh razgovorov na prvem mestu vprašanji nemških ujetnikov in vzpostavitev nemške enotnosti

MOSKVA, 9. — V palači Spiridonovka so se danes ob 11. uri po krajevnem času začeli razgovori med sovjetskimi in zahodnonemškimi predstavniki. Sovjetsko zvezo zastopajo Bulganin, Molotov, Hruščev, Pervuhin, Semenov, Kabanov (ki je bil danes odsoten) in Labin. Zahodno Nemčijo pa zastopajo kancler Adenauer, zunanji minister von Brentano, tajnik v zunanjem ministrstvu Hallstein, državni tajnik Globke, ministrski predsednik za Porenje in Vestfalsko Arnold, predsednik zunanjepolitičnega odbora v Bundestagu Kiesinger in podpredsednik tega odbora socialni demokrat Schmidt.

Še pred začetkom uradnih razgovorov je kancler Adenauer obiskal zunanjega ministra Molotova in ministrskega predsednika Bulganina.

Seja je trajala eno uro in pet minut in nato so delegati odšli na kosilo, ki ga je priredil v Kremlju maršal Bulganin. Na današnji seji sta predsednik Bulganin in kancler Adenauer prebrala vsak svoj govor.

Predstavnik nemške delegacije von Eckhardt je izjavil, da bosta sejam predsedovala izmenoma Bulganin in Adenauer in da bo vsak večer objavljeno uradno poročilo. Na vprašanje ali lahko kaj pove o prvi reakciji Adenauerja na današnje izjave Bulganina, je predstavnik izjavil, da bo kancler odgovoril jutri Bulganinu po proučitvi njegovih izjav. Dodal je, da bo jutrišnji seji predsedoval Adenauer in da do sedaj ni bil določen uraden dnevni red, da pa argumenti, glede katerih sta si Bonn in Moskva pred konferenco izmenjala note, so prav gotovo v delovnem programu.

V svojem govoru je maršal Bulganin omenil sovjetski predlog za proučitev uvedbe diplomatskih, trgovinskih in kulturnih odnosov med obema državama. Pripomnil je, da bi normalizacija teh odnosov okrepila mir v Evropi in prispevala k zmanjšanju napetosti v mednarodnih odnosih.

Dejal je nato, da so v prejšnjih dveh svetovnih vojnah narodi Sovjetske zveze in Nemčije utrpeli «največje žrtve in največjo materialno škodo», in je dodal, da so «milijoni sovjetskih družin utrpeli še hujše izgube zaradi posledic zločinske avanture hitlerjevskih zavojevalcev, pa tudi milijoni nemških družin so trpeli zaradi te avanture».

Poudaril je zatem, da so tudi narodi Evrope zainteresirani na uvedbi rednih odnosov med Sovjetsko zvezo in Zahodno Nemčijo in da bo uvedba teh odnosov, ki naj temeljijo na zaupanju in spoštovanju medsebojnih interesov, odstranila ovire na poti, ki vodi k mirnemu sodelovanju med obema državama, ter bo s tem prispevala k okrepitvi varnosti v Evropi.

Zatem je Bulganin poudaril, da je ženevski sporazum med štirimi velikimi prispeval k omilitvi mednarodne napetosti in da so se možnosti zbližanja med državami ter ustvaritve potrebnega medsebojnega zaupanja izboljšale. Zato je razumljivo, da so te možnosti naletele tudi na široko podporo in razumevanje v javnem mnenju Sovjetske zveze in Zahodne Nemčije. To pa nalaga še večjo nujnost normalizacije odnosov med obema državama in uvedbo diplomatskih odnosov.

Ko je omenil, da je Sovjetska zveza vedno priznala, da je rešitev vprašanja nemške združitve naloga, ki pritiče predvsem Nemcem samim, in da je pri tem potrebno upoštevati realni položaj obstoja zvezne republike in nemške demokratične republike, ter dejstvo, da mora rešitev te naloge odgovarjati obstoječim mednarodnim sporazumom za zagotovitev miru in varnosti v Evropi in da neobstoj rednih odnosov med obema državama ustvarja nadaljnje težave za vzpostavitev nemške demokratične države, je izjavil, da «Sovjetska zveza predlaga uvedbo diplomatskih odnosov med Sovjetsko zvezo in nemško zvezno republiko in sporazum o izmenjavi veleposlanikov».

Predlagal je nato, naj bi si izmenjali misli o razvoju trgovine med obema državama.

Sovjetska zveza je tudi mnenja, da uvedba in razvoj znanstvenega, kulturnega in tehničnega sodelovanja med obema deželama odgovarja interesom narodov obeh držav. Koristno bi bilo sporazumeti se o izmenjavi delegacij, predstavnikov industrije, kmetijstva, trgovine, znanosti in kulturnih predstavnikov obeh držav, kakor tudi delegacij za sport in turizem.

O teh vprašanjih, je dejal Bulganin, naj bi razpravljali na sedanjih pogajanjih, ker je tudi zahodnonemška vlada med izmenjavo not pristala na proučitev uvedbe diplomatskih, trgovinskih in kulturnih odnosov kakor tudi s tem povezanih vprašanj.

Kancler Adenauer pa je v svojem govoru najprej poudaril, da se on in njegova vlada zavedata važnosti obiska v Moskvi, ker je to prvi uraden sestanek med predstavniki Sovjetske zveze in Nemčije po tolikih letih. Pripomnil je, da se zaveda, da je začetek pogajanj težaven, vendar pa to ne izključuje možnosti razgovorov.

Izjavil je med drugim, da je «prvi smoter nemške vlade ohranitev miru, ker se zaveda koliko sta sovjetsko in nemško ljudstvo trpela v zadnji vojni». Prav tako se vsak Nemec zaveda, da bi bila Nemčija v primeru oboroženega spopada še posebno izpostavljena. Pri tem je omenil, da se je nemška vlada obvezala s svečano izjavo, da se odpove uporabi sile in da se je v vseh obrambnih sporazumih odpovedala izdelavi atomskega, biološkega in kemičnega orožja. Poudarjal je tudi obrambni značaj zahodnoevropske in atlantske zveze in dejal, da sporazum, na katerem temelji zahodnoevropska zveza, vsebuje določbe, ki v celoti izključujejo sleherno možnost napada, in da te določbe vsebujejo elemente sistema varnosti, ki bi se lahko razširil na obsežneje področje in prispeval k zgraditvi posplošenega varnostnega sistema. Dodal je še, da bo zahodnonemška republika prispevala z vsemi silami za ustvaritev pogojev, ki so potrebni za uvedbo varnostnega sistema, ki naj izpolni prepad med Vzhodom in Zahodom.

Ko je nato izjavil, da se strinja s stališčem sovjetske vlade, da uvedba rednih odnosov med obema državama odgovarja interesom miru in varnosti ter interesom sovjetskega in nemškega ljudstva, je dodal, da po njegovem mnenju ni dovolj uvesti na mehaničen način diplomatske, gospodarske in kulturne odnose, pač pa da ni mogoče priti do prave normalizacije mednarodnih odnosov, ne da bi prej zagotovili globoke vzroke, ki ustvarjajo sedanji abnormalni položaj, in da bi skušali te vzroke z vsemi sredstvi odpraviti.

Prešel je nato h konkretnim vprašanjem in je predvsem omenil vprašanje osvoboditve nemških ujetnikov in vojnih zločincev, ki so še v Sovjetski zvezi ali pa v državah pod sovjetskim vplivom ali pa, ki ne morejo svobodno zapustiti teh ozemelj. Dodal je, da je to vprašanje sprožil kot prvo, ker gre za vprašanje, ki se praktično tiče vsake nemške družine. «Pri tem je poudaril, da gledа na to vprašanje izključno s človečanskega stališča in da vzpostavitev rednih odnosov med obema državama ne bo mogoča dokler ne bo to vprašanje rešeno». Vendar pa s tem ne postavlja predhodnega pogoja.

Drugo vprašanje pa je enotnost nemške države. «Mislim, je dejal Adenauer, da se bomo strinjali, če izjavim, da je vzpostavitev te enotnosti dolžnost štirih velesil, ki so po zrušitvi nacionalsocialistične Nemčije prevzele oblast v Nemčiji. Vem, da govorim, zlasti kar se tiče tega vprašanja, v imenu vseh Nemcev, če vas pozivam, da zastavite vse svoje sile za naglo rešitev tega vprašanja. Zavedajoč se vaše odgovornosti ste se v Ženevi sporazumeli s tremi zahodnimi velesilami o obravnavanju tega vprašanja. Ni moj namen motiti naporov za združitev moje dežele, s tem da bi skušal začeti dvostranska pogajanja ob robu pogajanj med štirimi velesilami. Moja dolžnost pa je izkoristiti ta sestanek, da poudarjam resnost tega vprašanja in da o njem govorim, da olajšam vašo nalogo v Ženevi. Ko bodo štirje veliki odstranili težave, bo moralo svobodno nemško ljudstvo, zavedajoč se svoje odgovornosti za uvedbo odnosov dobrega sosedstva v Evropi in za okrepitev svetovnega miru, zgraditi stavbo združene nemške države. Ponavljam, da ne postavljam nobenega predhodnega pogoja, pač pa govorim izključno o normalizaciji kot taki».

Na ugovor, da bi združena Nemčija utegnila ogrožati Sovjetsko zvezo, je Adenauer izjavil, da morata po mnenju Zahodne Nemčije, ZDA, Velike Britanije in Francije izključno vlada in parlament združene Nemčije svobodno odločati o vključitvi v sistem zavezništev. «Če pa Sovjetska zveza misli, da bi vzpostavitev nemške enotnosti lahko ogrožala njeno varnost, je dodal Adenauer, smo pripravljeni sodelovati pri ustvaritvi varnostnega sistema, ki naj bi odpravil to bojazen. Sodim, da bi bilo potrebno misliti na ustvaritev takega varnostnega sistema v Evropi pri obravnavanju nemške združitve. Priznanje te nujnosti nas mora voditi med obravnavanjem vprašanj, ki se tičejo vzpostavitve diplomatskih, gospodarskih in kulturnih odnosov».

Na koncu je še dejal, da bo neposreden stik med obema vladama prispeval k boljšemu medsebojnemu razumevanju in da bo uvedba gospodarskih odnosov med obema državama pripomogla k njuni medsebojni spopolnitvi. Prav tako je zaželena obnovitev kulturnih in znanstvenih odnosov.

V komentarju o sovjetsko-nemških razgovorih pišejo danes «Izvestija» med drugim, da «sovjetsko ljudstvo in široke plasti nemškega javnega mnenja menijo, da bodo moskovska pogajanja privedla do pozitivnih rezultatov, če se bodo uvedli med obema državama redni diplomatski, trgovinski in kulturni odnosi.

«New York Times» pa posveča tem razgovorom uvodnik in pravi med drugim, da bodo razgovori «pokazali sovjetske namene pred konferenco štirih zunanjih ministrov, ki bo oktobra v Ženevi», ter dodaja na koncu, da so nasprotja med Vzhodom in Zahodom še prevelika, da bi v Moskvi lahko prišlo do odločilnih rezultatov, in poudarja, da ima Adenauer prav, ko meni, da pritiče tudi odgovornost za združitev Nemčije konec koncev štirim velikim.

Pravilnik o mešanem odboru čaka na odobritev rimske vlade

Beograjska vlada je že 28. julija letos sporočila, da odobrava pravilnik

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 9. — **Posebni statut, ki je priložen spomenici o soglasju o Trstu, predvideva ustanovitev posebnega mešanega jugoslovansko-italijanskega odbora z namenom pomaganja in posvetovanja ter reševanja pritožb glede izvajanja statuta. V letošnjem letu je posebna italijansko jugoslovanska mešana komisija na zasedanju v Rimu sestavila in podpisala pravilnik za delo omenjenega odbora. Pravilnik bo začel veljati z dnem, ko ga bosta odobrili obe vladi.**

Naš dopisnik je izvedel, da je jugoslovanska vlada 28. julija uradno obvestila italijansko vlado, da odobrava pravilnik o delu mešanega odbora. Italijanska vlada do današnjega dne še ni obvestila jugoslovanske vlade, da je odobrila pravilnik o delu mešanega odbora, ki je bil podpisan v Rimu.

B. B.

BEOGRAD, 9. — V beograjskih uradnih krogih potrjujejo, da je italijanska vlada povabila jugoslovansko vlado, naj pošlje svojega zastopnika na konferenco, na kateri bodo razpravljali o tržaškem pristanišču. Po vesteh iz dobro obveščenih krogov predvidevajo, da se bo konferenca začela 14. decembra v Rimu.

Sestanek zastopnikov jug.-ital. trgov. zbornic

ZAGREB, 9. — V Zagrebu so se danes sestali člani upravnih odborov jugoslovansko - italijanske in italijansko-jugoslovanske trgovinske zbornice, ki sta bili ustanovljeni v Beogradu in Milanu. Razpravljali so o vprašanjih trgovinskega poslovanja in tehničnega sodelovanja in nekaterih drugih vprašanjih. Predsednika zbornic sta ob začetku sestanka izrazila prepričanje, da obstajajo ugodni pogoji za poglobitev gospodarskega sodelovanja. Skenili so tudi, da bosta upravna odbora obeh zbornic izdelala skupno stališče o vprašanju kratkoročnih in srednjeročnih kreditov in da bosta obema vladama predložila to svoje mišljenje. Poudarjena je bila tudi potreba ustanovitve posebnih študijskih skupin, ki bi proučevala vprašanja tehničnega sodelovanja.

SEGNIJEV GOVOR V BARIJU IN MARTINOVA IZJAVA V LONDONU

Segni poudarja, da sta Vanonijev načrt in vprašanje juga glavni vprašanji italijanske politike - Martino je v razgovoru z Mac Millanom postavil predvsem vprašanje sprejema Italije v OZN

Še ena obsodba pred vojaškim sodiščem

(Od nasega dopisnika)

RIM, 9. — Niti v svoji programski izjavi ni predsednik vlade Segni tako odločno povedal, da sta Vanonijev načrt in vprašanje Juga glavni vprašanji vse italijanske politike, kot je to storil danes v svojem govoru ob otvoritvi mednarodnega velesejma v Bariju. Segni se sicer ni spuščal v ostala važna tekoča politična vprašanja in znamenitih «štirih točk» svojega programa — agrarne pogodbe, petrolej, davčna reforma in IRI — ni niti omenil, pač pa je mnogo govoril o agrarni reformi, katere začetnik je bil prav on v Južni Italiji. Pri tem je poudaril, da je vlada s Skladom za Jug doslej vložila v te kraje nič manj kot 430 milijard lir, kar je brez dvoma zelo velika vsota, zlasti če jo primerjamo z mnogo manjšimi dotacijami za ostale kraje Italije, predvsem pa za Segnijevo rodno Sardinijo, za Trst itd. Poleg tega je Segni dejal, da bo njegova vlada za probleme Juga zainteresirala tudi inozemstvo, v največji meri pa Ameriko, ki je že doslej z mnogimi milijoni dolarjev v veliki meri prispevala, da bi se ti kraji iztrgali iz bede.

Segnijev zunanji minister Martino pa je svoj privatni obisk v London pri Edenu in MacMillanu danes zaključil, pri čemer je — po obisku — pred novinarji v italijanskem veleposlaništvu, predvsem poudarjal privatni značaj obiska, Edenovo ljubeznivost in pa povezanost njegovega obiska z bližnjo oktobrsko konferenco v Ženevi. Nič manj pa ni poudarjal, da je bil v prvi vrsti predmet njegovih razgovorov z MacMillanom sprejem Italije v OZN. Tudi v uradnem poročilu o sestanku se poudarja, da bo Anglija v tem pogledu še nadalje podpirala Italijo. Nadalje je Martino v svoji izjavi dejal, da bi bil vsak pakt o nenapadanju brez nadzorstva nad oborožitvijo iluzoren. Dejal je še, da so se dogovorili o skupnem posvetovanju med Londonom in Rimom tudi v teku bodoče ženevske konference kakor tudi takoj po njej, in da so proučili zadevni postopek. Glede sprejema Italije v OZN pa je Martino še rekel, da je Italija že štirikrat doživela diskriminacijo, «čeprav je izpolnila vsa določila mirovne pogodbe in Listine OZN», in da noče, da bi se diskriminacija nadaljevala. Pri tem je omenil «veto» Sovjetske zveze, ki je Italijo razočaral. Po ženevski konferenci pa Italija upa, da bo Sovjetska zveza svoje stališče spremenila, ker da je že Molotov dokazal določeno «naklonjenost do našega stališča».

Končno je Martino izrazil upanje, da bo tudi Velika Britanija sodelovala v enotnem evropskem tržišču, kajti brez tega sodelovanja si je težko zamisliti Evropo. Slednjič je dejal, da je bilo govora tudi o italijanskem izseljevanju v Anglijo, pri čemer so mu angleški ministri, s katerimi je govoril, zagotovili, da bo vlada zadevo proučila in jo poskušala rešiti. Martino bo jutri zjutraj z letalom odpotoval v Rim skupno z veleposlanikom Zoppijem, ki odhaja na dopust.

Tudi danes je bolonjsko vojaško sodišče nadaljevalo žalostno komedijo z obsodbami novinarjev in obsodilo novinarja Cantagallija zaradi znamenite «sramotitve vlade» in sicer na 7 mesecev in štiri dni zapora z vsemi zakonskimi olajšavami, tako da so tudi njega takoj izpustili na svobodo. Isto sodišče pa je oprostilo publicista Giancarla Grazio «zaradi pomanjkanja dokazov», ker je v tej hajki prišel pred sodišče, čeprav nikoli ni bil vojak, ker ima šele 28 let in je pred enajstimi leti kot mladoleten stopil v partizanske gapovske formacije, kar pa po mnenju italijanskih sodišč ni isto kot redna vojaška služba. Zdi se, da je z današnjo obsodbo komedija končana, čeprav je pravosodni minister Moro — ker je bil baje že nevešč ministrovanja — po pomoti podpisal še 50 dovoljenj za kazenski postopek zaradi «sramotenja vlade».

Iz Washingtona poročajo, da je imel italijanski veleposlanik Brosio zelo delaven dan, kajti obiskal je pomočnika državnega tajnika Roberta Murphyja, s katerim sta obravnavala diplomatsko aktivnost Zahoda z ZSSR in položaj Italije v tej zvezi; nato je obiskal pomočnika državnega tajnika za medameriške zadeve Hollanda, s katerim sta govorila o italijanskih načrtih kolonizacije kmetov v Latinski Ameriki, kamor bi se lahko preselilo več sto italijanskih družin in strokovnjakov, vse s pomočjo finansiranja ZDA. Končno je obiskal še Johna Hollisterja, ravnatelja uprave za mednarodno sodelovanje, ki namerava v kratkem obiskati Italijo, potem ko se bo udeležil bližnjega sestanka mednarodnega monetarnega fonda in mednarodne banke za obnovo in razvoj v Carigradu.

A. P.

Gronchijev rojstni dan

RIM, 9. — Predsednik republike Giovanni Gronchi bo jutri dopolnil 69 let. Rodil se je 10. septembra 1887 v Pontederi v Toskani. Svoj rojstni dan bo preživel pri svoji sestri v Aroni.

Parlamentarna delegacija SZ prispe 3. oktobra v Beograd

BEOGRAD, 9. — Po vesteh iz skupščinskih krogov bo 3. oktobra prispela z letalom v Beograd sovjetska parlamentarna delegacija, ki bo med 20-dnevnim obiskom v Jugoslaviji obiskala središča vseh republik.

DUNAJ, 9. — Kakor javljajo, bodo prvi oddelki nove avstrijske vojske defilirali 26. septembra v paradi na Ringu na Dunaju pred člani vlade.

GRČIJA OBVESTILA OZN o neuspehu konference o Cipru

ATENE, 9. — Iz New Yorka javljajo, da je grški predstavnik v OZN Palamas obvestil glavnega tajnika OZN Hammarskjoelda o negativnem izidu londonske konference o Cipru.

Palamas je obvestil glavnega tajnika, da je Grčija zaradi položaja, ki je nastal z neuspehom konference, odločena predložiti zadevo o pravici ciprskega prebivalstva do samoodločanja glavni skupščini OZN.

V atenskih uradnih krogih izjavljajo nocoj, da bi v Grčiji ugodno sprejeli morebitno posredovanje Jugoslavije pri turški vladi zaradi spora med Grčijo in Turčijo. To izjavljajo na podlagi informacij iz Beograda, ki nakazujejo tako možnost.

Carigrajska policija je medtem javila, da so do sedaj aretirali 2.137 ljudi zaradi protigrških demonstracij. Danes je položaj normalen, vendar pa je še vedno v veljavi obsedno stanje. V ponedeljek se bo sestala narodna skupščina, da odloča, ali naj obsedno stanje ostane še v veljavi.

Zvečer pa je ankarski radio objavil sledeče poročilo turškega obrambnega ministrstva: «Ob zaključku preiskave so bili generali Vedat Garan, Fazil Dulgue in Nedim Erensoj razrešeni svojih funkcij.» Poročilo ne navaja vzrokov tega ukrepa.

Kakor javljajo agencije, so turški demonstranti v torek poškodovali notranjščino 29 pravoslavnih cerkva: 14 cerkva je bilo popolnoma razdejanih.

Grški ministrski podpredsednik Kanelopulos je podal v «parlamentarni komisiji za izredna pooblastila» poročilo, v katerem pravi, da so že ob začetku londonske konference turške uradne osebnosti napadale Grčijo, «toda grška vlada, ki se je zavedala resnosti položaja, je rajši molčala». Dodal je, da grška vlada še danes ni odgovorila, «ker se ji ne zdi vredno odgovoriti» na «hujskaške in sramotilne izjave», ki so jih v Londonu in Ankari podale turške odgovorne osebnosti.

Kanelopulos je nato govoril o dogodkih v Carigradu, Smirni in Ankari istega dne, ko je MacMillan postavil svoje predloge glede Cipra na londonski konferenci, ter je dodal, da so ti neredi «imeli popoln videz organiziranosti». Izjavil je tudi, da je turški tisk dan pred incidenti objavil potvorjeno fotografijo Ataturkove rojstne hiše v Solunu, ki naj bi jo demonstranti zažgali.

Kanelopulos je nato omenil ukrepe, ki jih je grška vlada sprejela takoj po neredih v Turčiji ter njeno posredovanje pri vrhovnem poveljniku oboroženih sil NATO ter pri stalnem svetu NATO.

Trade Unioni za sprejem Kitajske v OZN

LONDON, 9. — Kongres Trade Unionov je danes soglasno sprejel resolucijo, s katero poziva britansko vlado, naj podpre sprejem Kitajske v OZN in v Varnostni svet. Soglasno je bila sprejeta tudi resolucija, ki poziva štiri velesile, naj začnejo razgovore, da se enkrat za vselej konča hladna vojna in žuganje z atomsko vojno, ter resolucijo, ki obsoja plemensko razlikovanje v Južni Afriki.

Sprejeta je bila tudi resolucija, ki poziva vlado, naj takoj sprejme ukrepe za znižanje roka za obvezno vojaško službo. Kongres je nato zavrnil resolucijo proti nemški oborožitvi in se je izrekel za oborožitev.

Optimizem maroške delegacije ob povratku z Madagaskarja

Nov razgovor generalnega rezidenta z Ben Arafo - Demokratična stranka neodvisnosti protestira proti razgovorom z Arafo in poziva francosko vlado, naj se drži dosedanjih sklepov

PARIZ, 9. — Maroška delegacija, ki se je na Madagaskarju razgovarjala z odstavljenim sultanom Ben Jusefom, se je danes vrnila v Pariz kjer jo je sprejel minister za maroške in tuniške zadeve July, kateremu je poročala o svojih razgovorih.

Po razgovoru z ministrom je bivši Si Bekaj izjavil: «Po plodnih razgovorih v Aix Les Bainsu je bilo potrebno stopiti v stik z Ben Jusefom To je bil namen našega potovanja. Prepričan sem, da bodo temu koraku sledila dejanja, ki bodo prispevala k vzpostavitvi miru v Maroku ter k okrepitvi francosko-maroškega prijateljstva». Dodal je, da Ben Jusef želi spravo med vsemi Maročani ter da je pripravljen napraviti v ta namen «potrebne geste nad vsemi strastmi, ker želi samo blaginjo maroškega ljudstva».

Na razna vprašanja je Si Bekaj izjavil, da se 12. september sicer ne more imeti uradno za odločilen datum, vendar pa ni izključeno, da se bo ta datum spoštoval.

Na vprašanje ali se general Catroux in Pinayev šef kabineta Yrissou strinjata z njegovim optimizmom, je Si Bekaj odgovoril, da je imel vtis, da «obstaja o tem enotno mnenje». Dodal je še, da ne more povedati drugega, da pa misli, da se bodo «stvari razvijale zelo naglo».

Tudi general Catroux je zaključil razgovore z Ben Jusefom in delegacija, ki jo on vodi, se bo verjetno vrnila v Pariz v nedeljo.

V Rabatu je nocoj Ben Arafa sprejel francoskega generalnega rezidenta. Iz Kaira javljajo, da ne bo odpotovala na Madagaskar nobena delegacija stranke Istiklal in da Alal El Fassi ne misli odpotovati v Švico ali Italijo, da bi bolj od blizu sledil razgovorom med predstavniki njegove stranke in francoske vlade.

Delegacija maroške stranke neodvisnosti, ki misli odpotovati na Madagaskar, je objavila danes poročilo, v katerem pravi, da bo poročala sultanu Ben Jusefu o razgovorih v Aix Les Bainsu ter o sedanjih stikih s člani in delegacijo francoske vlade v Parizu. Poročilo obsoja, da se v Rabatu nadaljujejo pogajanja z Ben Arafo v nasprotju s sklepi francoske vlade, ker ta pogajanja «lahko samo poslabšajo že kompromitirani položaj». «Demokratična stranka neodvisnosti, pravi poročilo dalje, ki ni nikoli priznala Ben Arafe, želi naj bi francoska vlada, spoštujoč svoj lastni kompromisni predlog, odredila izvršitev svojih sklepov za odstranitev tistega, čigar ohranitev na prestolu se zdi vedno bolj kot zločin proti Maroku in Franciji».

Drašković o Kardeljevem obisku o sporu zaradi Cipra in o dolgovih Nemčije

Vlada FLRJ upa, da bo spor zaradi Cipra mogoče premostiti s skupnimi napori - Grški kraljevski par v Zagrebu, Ljubljani in na Bledu

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 9. — Na današnji tiskovni konferenci je predstavnik državnega tajništva za zunanje zadeve Branko Drašković izjavil, da je vabilo britanske vlade podpredsedniku Kardelju, naj obišče Britanijo, izraz prijateljskih stikov in ugodnega razvoja britansko-jugoslovanskih odnosov. Drašković je dodal, da so k temu mnogo prispevali medsebojni stiki državnikov, zlasti obisk sedanjega ministrskega predsednika Edena v Jugoslaviji leta 1952 in obisk predsednika republike maršala Tita v Veliki Britaniji 1953. Pričakovati je, da bo obisk Edvarda Kardelja kot nadaljevanje teh medsebojnih stikov prispeval k poglobitvi medsebojnega razumevanja in sodelovanja na področjih, ki zanimajo obe državi. Izmenjava misli in osebnih stikov je posebno važna danes, ko se v pogojih popuščanja mednarodne napetosti in uveljavljanja novega zdravega mednarodnega ozračja odpirajo nove možnosti za utrditev miru, krepitev mednarodnega zaupanja in razvijanje vsestranskega sodelovanja.

Na vprašanje o stališču jugoslovanske vlade glede Cipra je Drašković izjavil, da je Jugoslavija vedno bila za sporazumno rešitev vseh spornih vprašanj med zainteresiranimi državami. Na vprašanje, ali jugoslovanska vlada sodi, da zadnji dogodki v Turčiji in Grčiji lahko vplivajo na slabitev balkanske zveze, je Drašković poudaril, da jugoslovanska vlada veruje, da se bo s skupnimi napori premagal neugoden potek razvoja tega vprašanja.

Jugoslovanska vlada še ni prejela besedila zahodnonemškega predloga za rešitev vprašanja jugoslovanskih terjatev. Po prvih poročilih iz Bonna pa je precejšnja razlika med zneskom, ki ga zahteva Jugoslavija, in zneskom, ki ga zahodnonemška vlada nudi v zadnjem predlogu.

Drašković je nadalje obvestil novinarje, da se je jugoslovanska vlada obrnila na vlado ZDA za nakup določene količine pšenice in bombaža po zakonu o ameriških kmetijskih presežkih. Ameriška vlada še ni odgovorila.

Grški kraljevski par je prispel danes zjutraj v spremstvu predsednika republike in njegove soproge s posebnim vlakom v Zagreb. Na železniški postaji, ki je bila okrašena z zastavami obeh držav in cvetjem, je visoke goste pozdravil predsednik Sabora Hrvatske dr. Vladimir Bakarić z drugimi uglednimi osebnostmi in člani konzularnega zbora. Številni meščani so na trgu pred železniško postajo pričakali prihod visokih gostov in manifestirali za prijateljstvo med Grčijo in Jugoslavijo.

Po prihodu v Zagreb je grški kraljevski par v spremstvu dr. Bakarića obiskal velesejem. Danes si je zagrebški velesejem ogledal tudi predsednik republike maršal Tito, ki se je zelo pohvalno izrazil o velesejmu in o uspehih jugoslovanske industrije.

Po ogledu velesejma je grški kraljevski par obiskal Moderno galerijo, nato pa je v spremstvu predsednika republike in njegove soproge nadaljeval pot v Ljubljano. V Ljubljani so visoke goste pozdravili predsednik republiškega izvršnega sveta Boris Kraigher in drugi predstavniki. Na poti skozi Ljubljano in proti Bledu je ljudstvo prisrčno pozdravljalo predsednika republike in državnega poglavarja zavezniške Grčije. Nocoj je predsednik republike priredil v vili «Bled» svečan sprejem na čast grških gostov. Sprejemu je sledil ognjemet nad Blejskim jezerom.

B. B.

BEOGRAD, 9. — Po statističnih podatkih je v prvih osmih mesecih tega leta skozi reško pristanišče šlo 2 milijona 100.000 ton blaga. Računajo, da bo promet reškega pristanišča letos presegel 3 milijone ton.

TRŽAŠKI DNEVNIK

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan 1. 1943 so primorski partizani vdrli v Gorico, kjer so se borili do 25. septembra.

Danes, SOBOTA 10. septembra Nikolaj, Rakita
Sonce vzide ob 5.35 in zatone ob 18.28. Dolžina dneva 12.53. Luna vzide ob 23.50 in zatone ob 14.43.
Jutri, NEDELJA 11. septembra Hijacinta, Milan

PO RAZDELITVI POVABIL ŠESTIM EVROPSKIM DRŽAVAM

Vprašanja, ki jih mora rešiti bližnja konferenca o pristanišču

1. Delovanje pristanišča, 2. Železniške zveze, 3. Sodelovanje zalednih držav pri upravi pristanišča - Nujnost sodelovanja tržaških predstavnikov

V Rimu bo, kot je bilo javljeno, v začetku novembra mednarodna konferenca o tržaškem pristanišču. Italijanska vlada je za to konferenco že povabila Jugoslavijo, Avstrijo, ČSR, Madžarsko, Nemčijo in Švico.

Konferenca je sklicana na osnovi londonskega sporazuma in bo razpravljala o ukrepih, ki so potrebni, da se v sedanjih pogojih uveljavijo členi 1. do 20. priloge VIII. mirovne pogodbe. Italijanska vlada se je namreč v členu 5. londonskega sporazuma obvezala, da bo v Trstu ohranila prosto luko v skladu z določili omenjenih členov.

Mednarodna konferenca o tržaškem pristanišču ima torej na osnovi teh določil jasno predpisan dnevni red, ki bo obsegal predvsem sledeča vprašanja:

1. Delovanje pristanišča. *Členi 1. - 15. omenjene priloge VIII. mirovne pogodbe točno določajo režim, ki mora vladati v tržaški prosti luki. Pri tem so najvažnejša določila, ki zagotavljajo popolno svobodo tranzita za vse zaledne države. Zlasti je pomemben člen 5. omenjene priloge mirovne pogodbe, ki določa, da imajo vse ladje pod kakršno koli zastavo ne samo dostop v prosto luko temveč lahko svobodno brez omejitev izkrcujejo tranzitno blago, kar velja tudi za vse tranzitne operacije v okviru proste luke.*

Ta določila so izredno pomembna, saj velja sedaj v prosti luki drugačen sistem. V ukazu št. 29, katerega je v januarju izdal vladni generalni komisar in s katerim se ureja začasni režim proste luke, so namreč tudi določila, ki znatno omejujejo svobodo tranzita. Člen 5. omenjenega ukaza na primer določa, da nima tranzitnega značaja blago, ki se uporabi za potrebe proste luke, monopolni predmeti, saharin, mamila in «blago, ki ga je lahko tihotapiti».

Na ta način izvaja carina še vedno zelo ostro kontrolo nad vsem blagom, ki prihaja v tržaško pristanišče, čeprav je omenjeni ukaz v znatni meri odstranil najbolj škodljive in absurdne načine te kontrole. Še vedno je torej v veljavi sistem posebnih dovoljenj, ki pooblaščajo, da se lahko neko blago izvozi ali uvozi skozi tržaško pristanišče.

Ta sistem znatno škodi tržaškemu pristanišču in je v nasprotju z točnimi določbami omenjene priloge mirovne pogodbe. Omejitve so v veljavi v vseh italijanskih pristaniščih pod pritiskom ameriške vlade, ki skuša na ta način preprečiti pošiljanje «strateškega blaga» v dežele za «železno zaveso». V praksi pa ne gre za strateško blago, saj vsebujejo liste tega blaga več kot 500 artiklov, temveč za najrazličnejše blago, katerega potrebuje gospodarstvo katere koli dežele. Te omejitve znatno znižujejo promet v pristanišču in to s kvalitetnim blagom, ki prinaša velike zaslužke. Poleg tega pa sistem kontrole povzroča zastoje, izgubo časa in občutne stroške pristaniškim operaterjem.

2. Železniške zveze. *Priloga VIII. mirovne pogodbe določa, da je zajamčena svoboda tranzita po vseh železniških zvezah med Trstom in zaledjem, prepoveduje kakršnokoli diskriminacijo in med temi tudi uporabo posebnih pravilnikov in tarif, ki bi odvračale promet proti kateremu koli drugemu pristanišču.*

Konferenca bo torej morala dokončno razpravljati o sistemu železniških zvez, ki povezujejo tržaško pristanišče z zaledjem. Dosedanja praksa je dokaj negativna saj smo dolgo vrsto let priče podtalnim diskriminacijam. Tako je še vedno v veljavi način plačevanja refacij, ekonomskega pristiska v pristanišču samem itd. zato, da bi se ves promet preusmeril po italijanski državni železnici skozi Trbiž. Konferenca bo morala zaradi tega dokončno načelno rešiti vprašanje obnove prometa po Južni železnici, ki je za Trst znatno ugodnejša.

Pomembna pa je tudi obveza vseh držav podpisnic, da ne bodo na noben način umetno usmerjale promet proti svojim pristaniščem. To določilo ne velja samo za Italijo in Jugoslavijo odnosno za Benetke in Reko temveč tudi za severna pristanišča, ki se zelo pogosto poslužujejo posebnih tarif, da bi umetno pritegnila promet.

3. Uprava pristanišča. *To vprašanje je najvažnejše, saj ne gre pri njem samo za to ali ono tehnično rešitev, ki je v glavnem predmet razprav o ureditvi pristanišča, kot tudi ureditve železniških zvez. Členi 17. - 20. priloge mirovne pogodbe določajo, da bo pristanišče upravljal ravnatelj, ki ne sme biti niti Italijan niti Jugoslovan in katerega bo imenoval na predlog vladnega sveta guverner. V primeru nesoglasij pa bo to vprašanje predloženo neposredno Varnostnemu svetu.*

Taka ureditev uprave ne odgovarja več sedanjemu stanju, saj ni prišlo do ustanovitve STO, niti ni vladnega sveta niti guvernerja in ostaja vprašanje uprave pristanišča odprto. Zanimive so v tej zvezi zahteve Avstrije, kot najpomembnejšega klienta tržaškega pristanišča. V resoluciji avstrijske zvezne trgovinske zbornice o mednarodni konferenci, so Avstrijci že pred letom dni zahtevali, da morajo biti uradni avstrijski predstavniki soudeleženi pri upravi pristanišča. To zahtevo so avstrijski uradni krogi ponovili pred kratkim, ko je prišlo do kratkotrajne železniške konference med predstavniki avstrijskih in italijanskih železnic glede prometa proti Trstu.

Vsa ta vprašanja so ne samo za tržaško pristanišče temveč za usodo Trsta življenjskega pomena in od njihove ugodne rešitve sta odvisna propast ali razcvet našega mesta. Zaradi tega tržaški odgovorni krogi od političnih strank, gospodarskih organizacij, sindikatov itd. ne smejo dopustiti, da se o teh vprašanjih razpravlja brez primernega sodelovanja predstavništva tržaških interesov.

Zelo redko se je v Trstu dosegla enotnost pogledov na katero koli vprašanje, vendar obstaja že primer rotacijskega fonda, ki je združil celotno tržaško prebivalstvo in kjer je prišlo do enotne učinkovite akcije. Prepričani smo, da je enotna akcija vseh tržaških gospodarskih organizacij, političnih strank in sindikatov v tem primeru še mnogo bolj potrebna.

O tem vprašanju bi moral čimprej razpravljati tržaški občinski svet in najti rešitev slično oni, katero je že našel za protest v zvezi z rotacijskim fondom. Časa za razpravljanje in za uspešno intervencijo je zelo malo, zaradi tega je skrajni čas, da se zgane občinski odbor in skliče izredno sejo občinskega sveta o tem vprašanju, kot tudi o vprašanju vrnitve «Asie» in «Victorie».

Predlogi v tej smeri so bili že izrečeni. Pred dalj časa je že zahteval koordinacijski odbor malih in srednjih podjetij, da mora biti tudi Trst soudeležen v tej ali oni obliki na mednarodni konferenci o tržaškem pristanišču. Na sejah občinskega sveta smo slišali iz ust predstavnika republikanske stranke in predstavnikov drugih skupin slično zahtevo. Včeraj pa poroča «Unità», da je tržaška komunistična partija predlagala, da bi bil Trst z enotnim in avtoritativnim predstavništvom zastopan v okviru konference.

Oblika tega zastopstva je predmet podrobnejše diskusije, saj gre za konferenco na nivoju vlad, vendar je treba zahtevo po sodelovanju postaviti takoj in to na ustrezen, enoten, avtoritativen način, da ne bodo možna izmikanja.

Sprejem v Excelsiorju na čast kontraadmiralu Hollandu

Vladni generalni komisar dr. Palamara priredi danes ob 18.30 do 20.30 v hotelu Excelsior sprejem na čast kontraadmiralu Hollandu Martinu in oficirjem eskadre britanskih vojnih ladij, ki se pod njegovim poveljstvom mudi v tržaškem pristanišču.

Kot je bilo že javljeno, si bo javnost danes popoldne lahko ogledala ladjo «Forth», pri tem pa je obiskovalcem prepovedano imeti s seboj fotografske aparate.

Do včeraj 9105 prošenj za vstop v obmejni pas

Na tržaški kvesturi in okoliških komisariatih je bilo včeraj vloženih nadaljnjih 499 prošenj za prehod v občine na jugoslovanskem obmejnem področju. Italijanski funkcionarji so izročili na škofijskem bloku 150 propustnic, ki jih morajo vidirati jugoslovanske oblasti, medtem ko so Jugoslovani vrnili 123 vidiranih propustnic in izročili v vidiranje nadaljnjih 203 propustnice.

Do včeraj je bilo na kvesturi in komisariatih vloženih skupno 9.105 prošenj za prehod v jugoslovanska obmejna področja. Kvestura je na osnovi teh prošenj izpolnila 2070 propustnic in jih poslala v vidiranje Jugoslovanom, ki so jih doslej vrnili 924. Jugoslovanski funkcionarji pa so predložili Italijanom v vidiranje 864 propustnic, od katerih je tržaška kvestura vidirala 355.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

ŠOLSKE VESTI

Usposobljenostni izpiti na Državni trgovski akademiji v Trstu se pričnejo 19. septembra 1955 ob 8.30.

Razpored popravnih in usposobljenostnih izpitov je objavljen na oglasni deski zavoda.

1. septembra 1955 se je pričelo vpisovanje za šolsko leto 1955-56 in bo trajalo do 25. sept. 1955. Prošnje za vpis sprejema tajništvo zavoda pri Sv. Ivanu, Piazzale Gioberti 4, vsak dan od 9. do 12. ure, kjer se dobijo tudi potrebna obvestila.

* * *

Na višji realni in klasični gimnaziji v Ulici Lazzaretto vecchio 9-II. traja vpisovanje učencev za šolsko leto 1955-1956 od 1. do 25. septembra, vsak delavnik od 10. do 13. ure. Podrobnosti so razvidne na oglasni deski.

* * *

Ravnateljstvo Državnega industrijskega strokovnega tečaja na Opčinah s priključenim III. razredom javlja, da je vpisovanje v I., II. in III. razred vsak dan od 10. do 12. ure do vključno 25. septembra t.l.

Razporedi in podrobna navodila so razvidna na šolski oglasni deski.

Vsa potrebna nadaljnja pojasnila se dobe v tajništvu šole.

* * *

Ravnateljstvo Državnega trgovskega strokovnega tečaja na Proseku javlja, da se vrši vpisovanje v prvi in drugi razred od 1. do 25. septembra t. l. Vsa potrebna pojasnila se dobe v tajništvu tečaja.

* * *

Ravnateljstvo Državne nižje srednje šole v Trstu sporoča, da je rok za vpisovanje od 1. do 20. septembra 1955. Tajništvo je odprto vsak dan od 9. do 12. ure.

* * *

Ravnateljstvo industrijskega strokovnega tečaja s priključenim tretjim razredom v Nabrežini in oddeljenih razredov pri Sv. Križu sporoča, da se vrši vpisovanje v I., II. in III. razred vsak dan do vključno 24. septembra t.l. in to pri ravnateljstvu v Nabrežini. Staršem priporočamo, da pohite z vpisom svojih otrok in ne odlašajo na poslednji dan.

* * *

Strokovni tečaj v Dolini naznanja, da je vpisovanje v prvi, drugi in tretji razred vsak dan, od 9. do 12. ure do vključno 24. t. m.

Jutri v Šempolaju tradicionalni koncert

V nedeljo popoldne bo v Šempolaju tradicionalni pevski koncert, ki ga kot vsako leto prireja domače prosvetno društvo «Zarja v svobodi». Letos bo koncert toliko pomembnejši, ker bo že deseti po vrsti in to je že majhen jubilej, ki ne more neopazno mimo našega, slovenski pesmi predanega občinstva.

Pevski koncert v Šempolaju je ena največjih slovenskih kulturnih prireditev, morda celo največja, kar jih redno prirejajo v vaseh na zapadnem področju Tržaškega ozemlja. Na tem koncertu nastopajo vsako leto številni pevski zbori iz Trsta in okolice, ki privabijo številne Tržačane in okoličane. Prav gotovo bo tudi jutrišnji koncert dobro uspel, kar pa je seveda v prvi vrsti odvisno od lepega vremena, pa tudi od občinstva. Ni namreč vseeno, ali bo koncertu prisostvovalo nekaj deset ali nekaj sto ljudi. Številno občinstvo zbuja v pevcih večje veselje, da dajo iz sebe vse kar zmorejo. Zato upravičeno pričakujemo, da bo na jutrišnjem koncertu v Šempolaju kar največ poslušalcev, ki se bodo proti večeru lahko zavrteli tudi na «brjarju», ki ga je postavila domača mladina.

Včerajšnji «Katoliški glas» in «Demokracija» sta objavila članka, v katerih zagovarjata zadržanje šempolajskega dekana ob prepovedi koncerta in plesa, ki bi moral biti že pred 14. dnevi. Oba lista sta zaman skušala izpodbiti kritike, ki jih je navedel «Primorski dnevnik» zaradi omenjene prepovedi in se v glavnem omejujeta na besedičenje o «komunističnih zmotah» in podobnem, kar pa nobenega Šempolajca ne prepriča. Dejstvo je, da so vsi Šempolajci ali pa vsaj velika večina, zadržanje šempolajskega dekana obsodili in so zaradi tega vsi zagovori več ali manj poklicanih advokatov pri «Katoliškem glasu» in «Demokraciji» zaman.

II. nedeljski koncert

Jutri ob 11. bo II. nedeljski koncert orkestra Tržaške filharmonije pod vodstvom Federica De Sanctisa in s sodelovanjem pianista Fabia Peressonija ter pevke Renate Ferrari Ongaro. Na sporedu so skladbe Vivaldija in Beethovna (VI. simfonija — Pastorale).

Vstopnice se že prodajajo pri gledališki blagajni.

PROSVETNO DRUŠTVO «ZARJA V SVOBODI» V ŠEMPOLAJU
priredi **jutri 11. t. m. ob 15.30 uri v Šempolaju**
deseti tradicionalni pevski koncert
pri katerem bo nastopilo več pevskih zborov.
Po koncertu bo
PLES NA PROSTEM
Vljudno vabimo k številni udeležbi.
Preskrbljena bo domača kapljica in dober prigrizek.

Vpisovanje otrok v otroške vrtce

Županstvo sporoča, da se bo vpisovanje otrok za sprejem v občinske otroške vrtce začelo v ponedeljek 19. septembra. Pri vpisu je treba predložiti rojstno potrdilo, potrdilo o cepljenju proti kozam in davici ter zdravniško potrdilo za oči.

V otroške vrtce se sprejemajo otroci, ki so na dan vpisa dopolnili 3. leta starosti.

KINO

Rossetti. Zaprto zaradi počitnic.
Excelsior. 16.00: «Kajnova hčerka», J. Ferrer, J. Allyson.
Fenice. 15.00: «Srebrna čaša», V. Mayo, A. M. Pierangeli.
Nazionale. 16.00: «Znamenje z dimom», D. Andrews, P. Laurie.
Filodrammatico. 16.30: «Burmanski pustolovec», B. Stanwyck, R. Ryan.
Supercinema. Zaprto zaradi obnove.
Arcobaleno. 16.00: «Tiho... streljajo», E. Constantine, M. Britt.
Astra Rojan. 16.00: «Angelitos negros», P. Infante, E. Guin.
Capitol. 16.00: «Dekle z dežele», G. Kelly, W. Holden.
Cristallo. 16.00: «Hočemo shujšati», B. Hope, B. Hutton.
Grattacielo. 16.00: «Komu zvoni» I. Bergman.
Alabarda. 16.30: «Dolina kraljev», R. Taylor.
Ariston. 16.00: «Nočni paradiž», M. Gaynor.
Armonia. 15.00: «Obupanci meje», R. Calhoun.
Aurora. 16.00: «Nilska princesa», M. Rennie.
Garibaldi. 15.30: «Kraljica Far Westa», B. Stanwyck.
Ideale. 15.30: «Bobnenje bobnov», A. Ladd.
Impero. 16.00: «Dogaja se septembra», J. Fontaine.
Italia. 16.30: «Falworthski grb», J. Leigh.
S. Marco. 16.00: «Moški, kakšni podleži», W. Chiari.
Kino ob morju. 16.30: «Suzana je spala tukaj», D. Powell.
Moderno. 16.30: «Jeklena žica», B. Fossey.
Savona. 15.30: «Quo vadis», R. Taylor.
Viale. 16.00: «Uničevalec», L. Tierney.
Vittorio Veneto. Zaprto zaradi obnove naprav.
Azzurro. 16.00: «Pošast iz Ulice Morgue», K. Malden. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Belvedere. 16.00: «Dvoboj v gozdu», R. Widmark.
Marconi. 16.30: «Kruh, ljubezen in ljubosumnost», V. De Sica.
Massimo. 16.30: «Gospodične s ... 04», A. Lualdi.
Novo cine. 16.00: «Velika vr...na», G. Ford.
Odeon. 16.00: «Ljubosumnost», E. Crisa.
Radio. 16.00: «Zavite stopinje», D. Mac Guire.
Venezia. 16.00: «Federalni agent X3», V. Mature.
Skedenj. 18.00: «Bill, krvoločnež».
Kino na Opčinah. 18.00: «Mala kneginja», S. Temple.

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.00: «Popolni zločin», R. Milland.
Ariston. 20.30: «Nočni paradiž», M. Gaynor.
Garibaldi. 20.15: «Kraljica Far Westa», B. Stanwyck.
Paradiso. 19.30: «S samo ...go», J. Stewart.
Parco delle rose. 20.00: «... rdečih vragov», S. Hayden.
Ponziana. 20.00: «Alahovi ...niki», K. Grayson.
Rojan. 19.45: «Uniforma ... gospem», R. Russell.
Secolo. 19.30: «Manekenka», Turner.

RADIO

SOBOTA, 10. septembra 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 ... je in zdravje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 Kulturni obzornik; 12.55 Schuman: Koncert za ... orkester ...ge; 13.30 Ritmični ... Swinging Brothers; 13.50 ... operna glasba; 14.45 Južnoameriški ritmi in popevke; 15.10 Tartini: Koncert za čelo in orkester; 15.30 Pogovor z ženo; 16.00 Chopinovi valčki; 16.15 Kavarniški koncert; 16.35 Dva slavna Puccinijeva terceta; 17.00 Plesna čajanka; 17.30 Elgar: Koncert za violino in orkester; 18.11 Lehar: Vesela vdova, opereta v 3 dej.; 19.00 Pianist Witold Walcz...sky; 19.15 Radijska univerza; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.05 Vesela glasba; 20.30 Slovenske pesmi; 21.00 Dve Verdijevi operni skladbi; 21.23 Zabavna glasba; 22.00 Gershwin: Koncert za klavir in orkester v F-duru; 22.30 Melodije iz revij; 22.50 Večerni ples; 23.30 Glasba za lahko noč.

TRST I.

11.30 Simfonična glasba; 12.?? Orkester Francesco Ferrari; 17.?? Operne melodije; 18.15 Mali ...by; 21.00 Slušna igra.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.30, 13.30, 14.30, 19.30 in 23.30. **Hrvatska poročila:** vsak dan ob 20.20. **Italijanska poročila:** 6.15, 12.?? 19.00 in 23.00.

6.00 Jutranja glasba; 7.00 Koledar - vremenska napoved - napoved časa; 7.05 Glasba za dobro jutro; 7.30 Za naše žene; 12.00 Igramo za vas; 14.00 Pisan spored glasbenih ugank; 1?.?? Spored domoljubnih narodnih pesmi; 17.15 Operni dueti; 17.?? F. Chopin; 18.25 Furlanske pesmi; 20.00 Glasba iz revij in filmov; 20.40 Bosenske pesmi; 2?.?? Medjimurske pesmi poje baritonist Karlo Kamušič; 21.30 Radijska igra: Ivan Cankar: «Martin Kačur»; 22.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m. Poročila ob 5.00, 6.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.
12.00 Opoldanski spored ... glasbe; 13.10 Glasbeni ...; 14.30 Turistična oddaja; 1?.?? Slovenska narodna glasba; ... Želeli ste — poslušajte!; ... Utrinki iz literature: Pesmi ... na Minattija; 16.20 Orkestralni odlomek iz oper; 18.00 Okno v svet; 18.15 Z narodno pesmijo v prijeten delopust; 19.00 Zabavna glasba; 20.00 120 pisanih minut.

TELEVIZIJA

18.15 Film «Vohun v črnem»; 21.25 Carlo Lombardo: «Poce[illegible]nica», opereta.

Ljudska prosveta

POUK GLASBE V BARKOVLJAH

Pod okriljem Prosv. društva v Barkovljah se bo nadaljeval pouk glasbe tudi letos. Vpisovanje starih in novih gojencev bo v torek, 13. septembra, na sedežu Prosvetnega društva v Frank... vem pri Gregoriču od 17. do 18. ure.

POUK GLASBE PRI SV. JAKOBU

Sporočamo lanskim gojencem, da bo pričetek pouka v četrtek 15. septembra. Vpisovanje novih gojencev bo v ponedeljek, 12. t. m., od 17. do 18. ure v prostorih Prosvetnega društva «Ivan Cankar» v Ul. Montecchi 6/IV. levo.

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». — Jutri, 11. t. m. bo prvi sestanek nove sezone v prostorih kluba, Ul. Roma 15/II. od 9. do 12. ure. Dospele so novitete in revija Nova filatelija štev. 5, ki so članom na razpolago. Med sestankom se bodo lahko vpisali novinci. Vabljeni so tudi filatelisti, ki se še niso udeležili naših zanimivih sestankov.

ADRIA EXPRESS
Ul. Cicerone 4 - tel. 29243

Predstavništvo za Radensko Slatino, Rogaško Slatino in Dobrno

Preskrba trgovskih, ...vadnih, turističnih tranzitnih vizumov za Jugoslavijo

IZLETI
Lago Cavazzo, odhod v nedeljo ob 7.30

Prodaja voznih listkov za avtobuse:
Tolmezzo - Ravascletto, dnevni odhodi ob 6.30
Gradež, dnevni odhodi ob 8.30
Milano, dnevni odhodi ob 21
Genova, poned., sreda in petek ob 21
Como - Chiasso, torek, četrtek, sobota in nedelja ob 21
Videm (Udine), dnevni odhodi ob 6.30, 7.30 in 8.30.
Belluno, dnevni odhodi ob 6.30
Treviso, dnevni odhodi ob 8.30
Vrba (Velden), Vrbsko jezero (Woerther See), Celovec, Gradec (Graz), četrtek in sobota ob 7.45

Jutri aeromiting na barkovljanski obali

V nedeljo zjutraj bo nad barkovljansko riviero aeromiting, ki ga organizira lokalna zveza padalcev. Na tem mitingu, ki je prvi te vrste v Trstu, bodo sodelovali piloti reakcijskih letal 51. aerobrigade iz Trevisa, padalci in piloti manjših letal, med katerimi bo tudi hidroavion, ki ga sedaj preizkušajo v Tržiču.

Največjo atrakcijo aeromitinga predstavlja brezdvoma polet reakcijskih letal, ki jih vodijo piloti, znani zaradi svojih akrobatskih sposobnosti. Nič manj zanimivo pa bo skakanje padalcev v morje, saj zahteva tako skakanje posebno tehniko pristanka v vodi, ko se mora padalec osvoboditi padala, da ga to ne potegne v globino. Najavljen je tudi nastop kap. Damianija, ki je znan zaradi akrobatskih vragolij s svojim majhnim letalom G 46. Končno je treba omeniti še nastop dveh znanih padalcev, Rinaldija in Milanija, (ki sta pravkar nastopila v Jugoslaviji na troboju padalcev Jugoslavije, Italije in Francije), ki sta specialista v prostem padu in odpreta padalo šele v zadnjem trenutku, nekaj sto metrov nad zemljo, ko ga je pač treba odpreti zaradi varnega pristanka na zemlji oz. na morju.

V SREDO SINDIKALNO ZBOROVANJE NA TRGU GIULIANI

KONEC MESECA VOLITVE TOVARNIŠKIH ODBOROV V CRDA

V interesu delavcev je enoten nastop, da se zagotovi tovarniškim odborom čimveč avtoritete

V sredo 14. t. m. ob 20. uri bo na Trgu Giuliani sindikalno zborovanje, na katerem bo tajnik Delavske zveze Radich govoril o volitvah novih tovarniških odborov in notranjih komisij v obratih CRDA ter v rafinerijah Aquila in Esso Standard. Te volitve bodo konec septembra in prve dni oktobra.

Že sedaj so se začele živahne priprave na volitve. V ladjedelnicah Sv. Marka in Sv. Roka, v Tovarni strojev in na glavnem ravnateljstvu CRDA so že bile izbrane paritetne volilne komisije in vse delavstvo z velikim zanimanjem spremlja volilne priprave.

Pisali smo že o poskusih delodajalcev v Esso Standard in v Aquili, da bi s pritiskom vplivali na delavce, da izvolijo raje predstavnike določenega sindikata, ki je delodajalcem bolj pogodu. V ta namen so tudi odložili izplačevanje nagrad, v Esso Standard pa celo širili glasove, da ne bodo obnovili naprav, če ne zmaga določena skupina. Namen vsega tega je, vnašati med delavce spore in jih razdvajati, kar pa morajo delavci preprečiti. Pri volitvah v tovarniške odbore je namreč najbolj važno, da delavci izvolijo iz svoje srede tiste svoje tovariše, ki so bolj predani in borbeni in ki dajejo največ jamstev, da bodo vedno odločno zagovarjali skupne interese ter da ne bodo klonili pod pritiskom delodajalcev. To je nedvomno interes vseh delavcev. Prav tako je njihov interes, da tovarniški odbori izražajo vse njihove bistvene težnje, saj morajo zastopati v tovarni in podjetju vse delavce ne glede na sindikalno in politično pripadnost. Če že obstaja sindikalna razcepljenost, naj vsaj tovarniški odbori, ki neposredno predstavljajo vse delavstvo v podjetju, enotno nastopajo v obrambo delavskih pravic in pridobitev.

To je toliko bolj nujno, ker so delodajalci, zlasti v CRDA, že večkrat izvedli ofenzivo proti tovarniškim odborom, da bi čimbolj omejili njihove pravice in kompetence. Spomnimo se le poslednjih ukrepov, spričo katerih sta v velikih obrtih CRDA oproščena od dela samo po dva člana tovarniškega odbora, tako da odbori ne morejo tako uspšno opravljati svojih poslov, kot bi morali. Tudi glede tega imata oba sindikata skupen interes nasproti delodajalcem. Enoten nastop je nujen zlasti v CRDA, saj delavci še vedno nosijo posledice dolgotrajne stavke, ki se je pozitivno končala samo zato, ker so se vsi delavci enotno borili. Ta borba naj bo vsem delavcem za gled tudi pri prihodnjih volitvah tovarniških odborov, tako da si inženir Pachiarini ne bo mogel po volitvah meti rok od zadovoljstva.

Popravilo cestišča na Vicolo Castagneto

Prebivalci Kolonje so svoj čas naslovili na tržaško občino dve pismi. V prvem pismu so prosili, naj občina poskrbi za popravilo cestišča na Vicolo Castagneto, ki je polno prsti, pomešane s kamenjem, ki se ob deževnem vremenu spreminja v mastno blato. V drugem pismu pa so prosili naj občina popravi odtočne cevi v višini hiše št. 95, iz katere se izteka blato z odpadki, kar povzroča hud smrad in je nevarno za zdravje.

Te dni je podžupan Visintin sporočil občinski svetovalki Weissovi, ki je svoj čas izročila omenjeni pismi občinskemu svetu, da bo SELAD poskrbela za popravilo odtočne cevi in za pokritje cestišča s kockami.

Vroča voda na otroka

Pri igranju v kuhinji se je 1-letni Fabio Giberna od Sv. M.M. Sp. včeraj zaletel v podstavek plinskega štedilnika, kjer se je tedaj grela voda. Lonec se je zvrnil na otroka, ki ga je oče moral odpeljati v bolnišnico, kjer so ga zaradi opeklin na hrbtu in nosu pridržali s prognozo okrevanja v 20 dneh na dermatološkem oddelku.

Na mrtvi točki preiskava o vlomu v urarno Dobner?

Kakor vse kaže je preiskava v zvezi z vlomom v Dobnerjevo urarno, med katerim so drzni in spretni tatovi ukradli 40 zlatih ur in 12 zapestnic v vrednosti 3.700.000 lir, zašla na mrtvo točko. Nadaljuje se sicer zasliševanje raznih tržaških specialistov za vlome, vendar do sedaj policija še ni našla ničesar konkretnega. Preiskovalni organi so sicer optimisti vendar niso hoteli izdati tisku ničesar v strahu, da ne bi s tem škodovali nadaljnji preiskavi.

Širijo se govorice, da je policija proučila alibije petih priprtih oseb in da njihove izjave odgovarjajo resnici, zaradi česar je treba pričakovati njihovo izpustitev na svobodo. To bi se moralo zgoditi najkasneje danes zjutraj. Možno pa je tudi, da so jih izpustili že včeraj zvečer.

IZ STATISTIČNEGA BILTENA GEN. KOMISARIATA ŠT. 7-8

ŠE NOBENIH ZNAKOV IZBOLJŠANJA glede števila zaposlenih in nezaposlenih

Čeprav se podatki nanašajo na junij, veljajo v glavnem tudi za naslednje mesece - V industriji in obrti še vedno nad 10.000 brezposelnih

Te dni je izšla št. 7-8 statističnega biltena, ki ga izdaja statistični urad vladnega generalnega komisariata. Bilten, ki je sicer na naslovni strani označen kot številka za julij in avgust, prinaša dva meseca stare podatke, to je samo do junija. Ti podatki so bili zato v glavnem že objavljeni drugje, toda so zaradi raznih primerjav vseeno zanimivi.

Iz razpredelnice o delu in socialnem zavarovanju vidimo, da se položaj glede zaposlitve in brezposelnosti v juniju v primerjavi z majem ni bistveno spremenil. Skupno število zaposlenih je v maju znašalo 85.977, v juniju pa 85.975, torej dve enoti manj. Padlo pa je tudi število brezposelnih in sicer za 190 enot, to je od 17.530 v maju na 17.340 v juniju. To neskladnost v razmerju med brezposelnimi in zaposlenimi si moramo razlagati z mehanizmom črtanja in novega vpisa brezposelnih, saj bi vsakdo pričakoval, da z znižanjem števila brezposelnih naraste število zaposelnih in obratno. V biltenih pa se to nikoli ne zgodi.

Po raznih strokah je bilo v maju zaposlenih v industriji in obrti 35.238 delavcev in nameščencev, v juniju pa 36.062, kar pomeni, da se je število zaposlenih zvišalo za 824 enot. V trgovini so bili zaposleni v maju 14.503 delavci in nameščenci, v juniju pa je bilo zaposlenih 14.776 delavcev in nameščencev. V bankah in zavarovalnicah je bilo v maju zaposlenih 2.394, v juniju 2.424, v poljedelstvu v maju 147, v juniju 98, v javnih službah v maju 29.108, v juniju 28.050, iz česar je razvidno, da je ta sektor zaznamoval precejšnji padec, saj je število zaposlenih padlo za 1.058 enot. To je pač treba pripisati znižanju števila delavcev SELAD in prekvalifikacijskih tečajev ter izseljevanju članov civilne policije. Seveda je neproduktivni birokratski aparat še vedno preštevilen, toda upoštevati je treba, da se je zateklo vanj mnogo ljudi, ker niso mogli najti druge zaposlitve. Ta aparat se mora res še močno skrčiti, toda tem ljudem je treba prej zagotoviti produktivno zaposlitev drugje. Doslej pa opažamo težnjo, da se osebje javnih ustanov zniža s pospeševanjem emigracije, kar kažejo tudi podatki o izselitvi bivših civilnih policistov in financarjev. Končno naj omenimo še pomorščake, ki jih je bilo v maju zaposlenih 4.587, v juniju pa 4.565.

Število brezposelnih pa je bilo po raznih panogah maja oziroma junija naslednje: v industriji in obrti 10.344 oz. 10.145, v trgovini 5.401 in 5.455, v bančništvu 80 in 78, v poljedelstvu 68 in 98, v javnih službah 272 in 287, pomorščakov 1.365 in 1.316. Iz te primerjave je razvidno, da se število brezposelnih tudi po raznih panogah ni mnogo spremenilo.

Končno naj še omenimo statistiko zaposlenih in brezposelnih glede na število moških, žensk in mladincev in mladink. V maju je bilo zaposlenih 61.734 moških, 18.505 žensk in 5.738 mladincev in mladink; v juniju pa 61.518 moških, 18.482 žensk in 5.975 mladincev in mladink. Brezposelnih pa je bilo v maju 8.767 moških, 6.847 žensk in 1916 mladincev, v juniju pa 8.716 moških, 6.762 žensk in 1.862 mladincev.

Med majem in junijem torej ni velikih razlik v celotnem številu brezposelnih in zaposlenih. Po podatkih, ki še niso bili uradno objavljeni, pa se je celotno število zaposlenih v juliju znižalo za koli 500 enot, kar kaže, da ni še nobenih znakov izboljšanja gospodarskega položaja.

IZPRED OKRAJNEGA SODIŠČA

Zamenjala je moža a je prišla na slabše

51-letna Saveria Rusich por. Nicoli se je pred leti naveličala moža in ga pustila ter začela novo življenje s 46-letnim Antoniom Cesconom iz Ulice Gambini 43, kamor je šla tudi stanovat. Spočetka je bilo življenje mirno, toda kaj kmalu se je med njima začel spor in večkrat je morala ženska okusiti trde pesti svojega sostanovalca. Vse do 28. avgusta se ni zatekla na policijo v upanju, da se bo Cescon s časom pomiril in poboljšal, vendar do tega ni prišlo nikoli. Kljub temu, da je mož zaslužil 10.000 lir tedensko ji je dajal samo polovico plače za hrano, kar pa ženski ni zadostovalo. In prav zaradi tega se je med njima vnel zadnji prepir, zaradi katerega je ona morala v bolnišnico, on pa v zapor. Ženska se je namreč razburila nad Cesconom tudi, ker ji ni hotel plačati kozarček marsale, ki ga je spila v gostilni, kamor ga je šla čakat. Že v gostilni sta se začela v zabavo vseh prisotnih prepirati in doma je spor dosegel višek. Ker se je Cescon naveličal poslušati žensko, se je zaprl, vsaj tako on trdi, v sobo in vrata zataknil z metlo. Ko pa je ženska vdrla v sobo ni mogel več in jo je udaril.

Ženska, ki je krvavela, je zbežala iz stanovanja in se zatekla k sosedi, katera jo je spremila najprej na policijo in nato v bolnišnico, kjer so ji izprali rano na glavi ter podplutbo na čelu in licu.

Cescona so seveda aretirali in ga prijavili pod obtožbo povzročitve telesnih poškodb sodišču, kjer se je moral zagovarjati in kjer so ga tudi obsodili. Toda sodnik mu je priznal olajševalno okolnost izzivanja po Nicolijevi, zaradi česar ga je obsodil le na 1 mesec in 10 dni zapora ter odločil njegovo izpustitev na začasno svobodo.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Ob nepravem času aretiran žepar

Z neverjetno lahkomiselnostjo so avgusta letos agenti za preprečevanje žeparskih podvigov aretirali pri blagajni na gradu Sv. Justa 52-letnega težaka Antonia Bracino iz Ul. Gozzi ter ga poslali pod obtožbo pijanosti in tatvine pred sodišče. Res je, da je mož znan žepar in da je bil kar 23-krat pred sodiščem, vendar brez tehtnega vzroka tudi takih ljudi ne bi smeli aretirati. Akcija je bila brez dvoma izvršena prehitro in tako je moralo sodišče moža oprostiti obeh obtožb pa čeprav zaradi pomanjkanja dokazov. Če bi mu agenti potrpežljivo sledili in nadzirali vsako njegovo kretnjo bi lahko dosegli uspeh. Tako pa se je vse skupaj neresno končalo.

Moža, ki je dobro znan agentom, so opazili pomešanega med ljudi, ki so se drenjali pred blagajno grada, kjer je bila 20. avgusta lani neka predstava. Takoj so ga povabili na stran in ko so ga preiskali so našli pri njem popolnoma novo in tudi prazno listnico iz črnega usnja. V drugem žepu pa je imel mož 1.600 lir v gotovini. Bracina, ki je premeten, je takoj zanikal vsako krivdo in tatvino in pajasnil, da je hotel na predstavo. Zanimivo pa je, da ni nihče prijavil izginotje listnice, o kateri je trdil, da jo je popoldne kupil za 300 lir od nekega prijatelja. In kljub vsemu je moral Bracina v zapor, odkoder pa je sedaj prišel zopet na svobodo.

Železo na glavo

Malo pred 9. uro zjutraj so z delodajalčevim avtom pripeljali v bolnišnico, kjer so ga zaradi globoke rane na glavi z verjetno kostno poškodbo in omotičnega stanja pridržali na II. kirurškem oddelku 44-letnega mehanika Vincenza Masta iz Ul. Vigneti 19, o katerem zdravniki predvidevajo, da bo okreval v 10 dneh.

Po raznih izjavah sodeč je bil Masto zaposlen pri delu v strojni dvorani ladje-cisterne, ki je v ladjedelnici Sv. Marka in mu je nepričakovano priletel na glavo 15 kg težak kos železa, ki se je izmuznil iz rok delavcev, ki so bili zaposleni na krovu ladje.

PRETRESLJIVA PROMETNA NESREČA PRI OPENSKEM OBELISKU

Dolg kos železnega droga se je zaril šoferju v nogo

Sprva se je zdelo, da je poškodba šoferja smrtno nevarna, pri operaciji pa so ugotovili, da bo okreval, če ne bo komplikacij, že v 15 dneh

V sredo ponoči se je v bližini openskega obeliska dogodila 35-letnemu Edvardu Grgiču iz Bazovice št. 7 huda nesreča, o kateri pa zaradi pozne ure nismo mogli poročati v včerajšnji številki, za kar se našem čitateljem opravičujemo.

Grgič, ki je lastnik precejšnjega števila živine, je zvečer odšel v umobolnico, kjer je na svoj tovornik naložil pomije za prašiče. Nato domov je Grgič, s katerim je bil tudi 32-letni Avguštin Fonde iz iste vasi št. 167, zavil na Opčine, kjer se je zadržal v nekaterih gostilnah. Kmalu po polnoči pa se je namenil domov in povabil Fondo poleg sebe v šofersko kabino. Zakaj je Grgič zavil proti obelisku namesto da bi odpeljal po najbližji poti mimo Padrič domov, še ni znano. In nesreča je prežala nanj prav pri obelisku. Nekateri očividci so povedali, da je šofer vozil s precejšnjo brzino in mogoče je prav temu treba pripisati dejstvo, da je Grgič izgubil oblast nad vozilom in z velikim treskom trčil ob obcestni drog in nato v zadnji konec železne ograje, ki je napravljena iz cementnih podstavkov in železne palice v obliki obrnjenega L. Trčenje v ograjo je bilo tako močno, da je železna palica predrla prednji del Grgičevega tovornika in se zarila možu v bedro tik nad kolenom in predrla nogo ter se pojavila višje na notranji strani noge. S tem, da se je tovornik prevrnil se je še poslabšal položaj Grgiča, ki je od bolečine naravnost tulil.

Očividci so takoj priskočili na pomoč in potegnili iz avta Fondo, ki je bil videti sicer močno prestrašen a nepoškodovan. Tudi Grgiču so hoteli pomagati do prihoda rešilnega avta Rdečega križa, katerega osebje so telefonsko obvestili iz bližnjega restavranta, vendar to ni bilo mogoče. Niti bolničarji Rdečega križa niso mogli potegniti moža iz avta, ki so ga postavili na kolesa, kajti v nogo zarito železo je preprečevalo vsako reševalno akcijo.

Drugega ni kazalo kot poklicati na pomoč openske gasilce, ki so takoj uvideli da brez žaganja železa ne bo mogoče rešiti trpečega Grgiča, ki se je od bolečin večkrat onesvestil. Zdravnik Rdečega križa mu je dal dve injekciji, da bi mu ublažil bolečine in nato poklical na pomoč tržaške gasilce, ki so prišli na mesto z varilnim aparatom, s katerim so nato s plamenom odrezali del železa. Kljub tem poskusom nesrečnika še niso mogli potegniti iz šoferske kabine. Mož je medtem že izgubil precej krvi in delo so zato mrzlično pospešili. Gasilci so končno sklenili, vedno seveda s pomočjo ognja, odrezati železo bliže nogi in v bojazni, da se ne bi kovina razgrela ter povzročila še hujše bolečine Grgiču, so gasilci ves čas vlivali na železo vodo in ga s tem sproti ohlajevali. Po skoraj dveurnem napornem delu ob prisotnosti obupane Grgičeve žene, ki se je z avtom pripeljala na mesto so moža končno le potegnili iz vozila in ker je imel še vedno zarit v meso velik kos zvite ograje so ga le s težavo naložili v rešilni avto, s katerim so ga z vso brzino odpeljali v bolnišnico. Spočetka je kazalo, da je njegovo stanje zelo resno, vendar so zdravniki po takojšnji operaciji, med katero so železo potegnili iz Grgičevega bedra, ugotovili, da bo mož okreval v 15 ali najkasneje v 25 dneh, vedno seveda če ne bo kakih komplikacij. Grgiču, ki ni mogel ob prihodu v bolnišnico govoriti, so ugotovili tudi rani na glavi in obrazu.

Fonda pa je po nesreči odšel domov in šele včeraj je začutil ostre bolečine v kolenu, ki mu je tudi precej zateklo. Zatekel se je k zdravniku bolniške blagajne, ki pride ob torkih in petkih v Bazovico in kakor smo izvedeli, mu je ta priporočil natančnejši pregled pri kakem specialistu ker je tudi možno, da ima kako kostno poškodbo.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 9. septembra se je v Trstu rodilo 10 otrok, porok je bilo 26, umrlo pa je 5 oseb.

POROČILI SO SE: mehanik Riccardo Clari in gospodinja Nadia Vittori, posestnik Mario Camozzi in gospodinja Armida Zacutti, elektrotehnik Vincenzo Figliolia in uradnica Marina Giovannini, ribič Mario Crebel in gospodinja Fedele Fava, mizar Egidio Scherlavaj in gospodinja Elvira Martinci, elektrotehnik Dario Voltolina in gospodinja Adriana Bonazza, zidar Dušan Korošec in delavka Albina Gregori, univ. študent Natale Zennaro in gospodinja Licia Mevlja, elektromehanik Gino Guadagnini in gospodinja Agnese Gortan, fotograf Umberto Russo in gospodinja Maria Corelli, mehanik Renato Redi in šivilja Adriana Zlobec, uradnik Luciano Pittana in gospodinja Elvira Sferco, uradnik Ennio Centazzo in gospodinja Luciana Corazza, mehanik Italo Sillo in uradnica Pasqua Manno, stavec Mario Derosa in prodajalka Gigliana Tonietto, pek Omero Zorn in šivilja Silva Petrossi, električar Ruggero Grimaldi in delavka Maria Corigliano, trgovec Renato Gentilli in učiteljica Marija Cernigoj, uradnik Pietro De Privitellio in učiteljica Marija Novak, uradnik Ennio Furlan in gospodinja Liliana Fontanotti, uradnik Virgilio Rasmini in uradnica Marta Dolcar, uradnik Giuseppe Fisicaro in bolničarka Margherita Ferino, kap. am. vojske Richard Joseph Walsh in učiteljica Anita Ive, aranžer Ennio Norio in gospodinja Maria Massari, železničar Giuseppe Ranieri in gospodinja Luciana Marzi, delavec Mario Baratti in gospodinja Ida Braico.

UMRLI SO: 52-letna Anna Delfar por. Giurissini, 63-letni Ignazio Falcone, 63-letni Matteo Vinzan, Luisa Zara stara 5 mesecev, Sergio Simarelli star 4 mesece.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 25,2, najnižja 19, ob 17. uri 24 stopinj, zračni pritisk 1017,7 pada, veter 5 km severozahodnik, vlaga 71 odst., nebo 2 desetini pooblačeno, morje mirno, temperatura morja 24 stopinj.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Alabarda, Ul. Istria 7; Leitenburg, Trg S. Giovanni 5; Praxmarer, Trg Unità 4; Prendini, Ul. Vecellio 24; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

LEKARNE, ZAPRTE ZARADI POČITNIC

Al Cammello, Viale XX. sept. 4; De Colle, Ul. P. Revoltella 42; Serravallo, Trg Cavana 1; Tamaro e Neri, Ul. Dante 7; Ravasini, Trg Libertà 6; Vernari, Piazzale Valmaura 10 (Sv Sava); Signori, Trg Ospedale 8.

8. september

8. septembra pred 12 leti je fašistična Italija bila prisiljena položiti orožje in se odreči ne samo tistemu, kar je fašizem napadal v Afriki in Evropi, ampak tudi tistemu, kar je neupravičeno zasedla že prej.

Če se, kljub oddaljenosti dogodka, vendarle spominjamo tega dne, ne delamo tega iz neplodnega skodoželjnega zadovoljstva nad ozemeljskimi izgubami Italije, ker smatramo, da te izgube niso pri tem bistvenega pomena, ampak zato, ker se v sedanjem italijanskem politič nem življenju še vedno srečujemo s pojavi, ki kažejo, da se ni povsem zamrl duh, ki je italijanskemu narodu prizadel že toliko nesreč.

Pri obujanju spomina na 8. september in na dogodke, ki so mu sledili, nas vodi ena sama misel: prispevati kot demokratično in socialistično usmerjeni ljudje svoj delež k preusmeritvi italijanskega političnega življenja, v kateri naj bi postopno prevladale in končno povsem zmagale težnje po socialnem napredku in bratskem sodelovanju med narodi v duhu iskrene nacionalne strpnosti.

Če je bila za fašizem značilnost v tem, da je predstavljal skrajno orožje izkoriščevalskega razreda proti naraščajočemu pritisku delovnega ljudstva, ne smemo pri tem prezreti okoliščine, da se je fašizem razvijal in uveljavil v ozračju «pohabljenega zmage», v tistem ozračju nacionalne nestrpnosti, ki je v naslednjih letih po «pohodu na Rim» zavzela vedno večje mesto in vpliv v italijanski notranji in zunanji politiki, dokler ni končno zavzela oblike obsežne intervencije v Etiopiji, nato pa v Albaniji. Jugoslaviji, Franciji in Grčiji.

Toda kljub tragičnemu nauku iz bližnje preteklosti, smo še vedno priča pojavom v italijanskem političnem življenju, ki ne le da škodno vplivajo na njegov nadaljnji razvoj, temveč predstavljajo hkrati resno opozorilo za tisto «sprostitev» politične zavesti, ki je v težnjah vseh italijanskih demokratičnih in naprednih krogov.

Tako se je negativni vpliv nacionalne nestrpnosti na primer močno občutil za časa tako imenovane «trzaške krize», ko je Pellova vlada — ob neprikritem odobravanju nacionalističnih krogov — poskusila z nacionalistično politiko «močne roke», kakor se je njen vpliv občutil za časa pogajanj, ki so privedla do londonskega sporazuma o tem vprašanju — da ne govorimo o njenem vplivu za časa dolgomesečnih pogajanj za ureditev obmejnega prometa med Jugoslavijo in Italijo. Poglavje zase pa je vpliv in vloga, ki jo nacionalna nestrpnost igra še danes v zadržanju oblasti do nas, goriških in tržaških Slovencev.

Pri tem se človek ne more izmebiti vtisa, da pristojne oblasti v središču in na periferiji ravnajo tako v bojazni, da ne bi — v odnosih med Jugoslavijo in Italijo, med Slovenci in Italijani v Trstu in v Gorici — prišlo do tistega prepotrebnega ozračja nacionalne strpnosti, medsebojnega zaupanja in iskrenega sodelovanja, ki si ga vsi demokrati želijo, in da je tako zadržanje oblasti pripisati po vsej verjetnosti izključno okoliščini, da se v odnosih z Jugoslavijo in v ravnanju s tukajšnjimi Slovenci nameravajo obdržati neka določena zadržanost, ki naj dovoljuje vse tiste nacionalistične elemente in kroge, za katere je vsakršno sodelovanje s sosedno državo nesprejemljivo.

Kaj si ti krogi obetajo od take politike ni težko uganiti, mnenja pa smo, da se po tej poti ne bo prišlo nikamor, najmanj pa tja, kamor bi ti krogi želeli, kajti politika nacionalne nestrpnosti more sicer prinesti italijanskemu narodu še marsikatero razočaranje in tudi povzročiti nove nesreče, ne more pa na tej poti dvigniti ugleda Italije, še manj pa prispevati k blagostanju italijanskega ljudstva, ki ga je mogoče doseči le z doslednim razvijanjem politike iskrenega sodelovanja med narodi v duhu popolne nacionalne strpnosti.

Z avtomobilom na Kilimandžaro

Prva odprava, ki je skušala prispeti z motornimi vozilom za najvišjo goro Afrike Kilimandžaro, se je po izjalovljenem poskusu vrnila v Johannesburg. Vodil jo je B. Crosine in v 49 dneh je prevozila kakih 12.000 km. Na 5390 m visoki gori Kibogi je dosegla višino 3600 m. Tam pa je zašla v snežne meteže, da se je morala vrniti. Odprava je uporabljala poseben, zelo trpežen avto na 6 koles, ki je imel tudi lomil in podiral na poti drevesa. Samo debelejša drevesa so morali njeni člani posekati. Crone namerava odpravo ponoviti ob ugodnejšem letnem času.

GOZDNO BOGASTVO IN PREDELAVA LESA V SLOVENIJI

Eden najbolj čvrstih in trajnih temeljev nacionalne gospodarske dejavnosti

Malo dežel je v Srednji Evropi, ki bi bile tako bogate z gozdovi, kakor prav Slovenija, v kateri 45 odst. vse njene površine pokrivajo gozdovi. Če upoštevamo pri tem se neproduktiven planinski svet ter občuten pas kraških goličav (t. j. 7 odst. popolnoma neplodnega sveta), a na drugi strani prostranost travnikov, senožeti in pašnikov, ki zavzemajo skupno skoro tretjino (32 odst.) celotne površine, vidimo, da Slovencem ostane vsega le 16 odst. obdelovalne zemlje, in to računajoč skupno z vrtovi in vinogradi. Zategadelj na prebivalca ljudske republike Slovenije odpade le 0,20 ha njiv, medtem ko je jugoslovansko povprečje (0,49 ha) znatno večje kot v Italiji (0,30 ha) in Avstriji (0,29 ha). Temu primerno je tudi pridelek žita znatno manjši (85 do 105 kg na prebivalca) ter krije komaj polovico skupne potrebe, a zato je potrebno letno uvoziti okrog 15.000 vagonov žita. Pri gozdni površini, ki zraša 0,60 ha je možno primanjkljaj agrarne proizvodnje z uspehom pokriti ravno z umno eksploatacijo gozdnih mas, t. j. z racionalno predelavo lesa in izogibanjem sleherne potrate tako dragocenega bogastva, kakršno predstavlja les. Prav zato ne sme biti nihče presenečen, če povemo, da v Sloveniji živi od gozda in predelave lesa četrtina celokupnega prebivalstva. Gozdno in lesno gospodarstvo sta v Sloveniji eden najbolj čvrstih in trajnih temeljev celotnega nacionalnega gospodarstva. Tako bo verjetno tudi v bodoče, saj je hektarski donos vlaken v gozdni kulturi znatno večji kakor v plantažah bombaža, konoplje ali lanu.

Kvaliteta gozdov

Les slovenskih gozdov je že dolgo znan in priznan na mednarodnem trgu. Poseben renome si je že davno osvojila tako imenovana «poljuška smreka», ki je obenem tudi vsa skrivnost Stradivarijevih gosli. Drevesnih vrst v Sloveniji sicer ni mnogo, toda vseh 20, kar jih je v tehnični uporabi, je zares kakovostnih. Za Jugoslavijo, v kateri prevladujejo listavci in ki bi jo lahko označili kot deželo prevladujočega bukovja, imajo poseben pomen smrekovi gozdovi LR Slovenije, kajti prav ti krijejo te, sicer deficitne gozdne zvrsti ostalih republik.

Od ostalih iglavcev je posebno znan bor, ki daje upoštevanja vreden donos iz pridobivanja smole ter macesen, ki se kot tipično drevo slovenskega visavja s svojimi odličnimi lastnostmi uvršča takoj za najvrednejšimi iglavci.

Med listavci zavzema nad tri četrtine vse zaloge bukev. Gojitvi te vrste drevja se glede na njeno vse večjo tehnično vrednost posveča izredno velika pozornost. Tu ima mcčna domača industrija najširše možnosti, da si poveča svojo surovinsko bazo in da se pojavi z integralnim izkoriščanjem lesa.

Za bukovino je po količini in vrednosti najpomembnejši hrast, njemu pa slede gaber, jesen, brest, javor, oreh, kostanj, breza, akacija, črni gaber in naposled še topol, vrba, jelša, lipa in ostalo sadno drevje. Količinsko manj pomembne vrste se na izredno uspešen način in zelo umno uporabljajo za dom, v kmetijstvu in obrti. V manjših količinah se pojavljajo prav tako tudi v izvozu, a to le kot končni izdelki.

Kakor ima les slovenskih gozdov visoko vrednost ter je v splošnem zares kakovosten, pa zaloge, zaradi dolgoletne in neprestane prekomerne eksploatacije, posebno v desetletjih med prvo in drugo svetovno vojno, še zdaleč niso v sorazmerju z odgovarjajočimi površinami. Varčevanje z gozdno maso je po dolgih letih neekonomične eksploatacije postalo nadvse pereče, zato se o tem vodi račun že vse sem od osvoboditve. Za gospodarjenje z gozdnimi masami sta danes značilni dve smeri: gojenje in vzdrževanje gozdov ter varčevanje z lesom, odnosno bolje rečeno, borba proti sleherni potrati.

Način uporabe lesa

V središču nacionalnega gospodarstva Slovenije in ostalih republik Jugoslavije se vse močneje uveljavlja težnja, da naj se les izkorišča predvsem kot industrijska surovina, t. j. da se oplemeniti in plasira na tržišče šele potem, ko se je predelal v končne proizvode. Izvajanje te smeri trenutno še znatno zavirajo neposredni konzumenti, ki trošijo vrednostne vrste lesa v nepredelanem stanju. Tako gre od 45 do 50 odst. letne poseke lesa v roke neposrednim konzumentom, pri čemer se največ potroši prav za kurivo. Prav v lanskem letu se je v strukturi toplotne preskrbe pač že napravil precejšen napredek, saj se je delež lesa (računano po toplotnem učinku) znižal na 73 odst., hkrati pa se je povečal delež premoga in lignita na 24 odst. in delež elektrike na 3 odst. Ta struktura v prid lesa se bo v bodoče kaj naglo spreminjala na račun premogov in električne energije, kajti les sam postaja predrag za kurivo, posebno še, ako so na razpolago drugi učinkovitejši in cenejši energetski izvori.

Industrijska surovina

Les je dejansko edina surovina, katere zaloge so glede na trajno obnavljanje, seveda pri umnem gospodarjenju — docela neizčrpne. Ker je pa količinska eksploatacija lesa vendar omejena z mejo letnega prirastka, je povsem razumljivo, da novo socialistično gospodarstvo teži za tem, da se les čim bolje izkoristi in to vse do najmanjših odpadkov. Groba obdelava lesa (kot je tesani les, železniški pragovi, doge, skodle itd.) je danes že neznatna proti popolnejši in ekonomični obdelavi v industriji in obrtništvu. Le-to ima v Sloveniji že stoletne tradicije, a mora se pripomniti, da se njena struktura prav danes vse hitreje menje na račun ekonomičnosti.

Ena najstarejših industrij te panoge je vsekakor žagarska industrija, ki jo zasledimo v Sloveniji že v XVI. stoletju. Okrog 1860. leta so bile že dograjene prve parne žage v Ajdovščini, Loškem potoku in v Kozjem. Prve tračne žage so se pojavile v Celju po letu 1880. Vrhunec je bil dosežen pred tremi desetletji, ko je žagarska industrija razpolagala že z okrog 2700 žagarskimi obrati, kar pa je na žalost, predstavljalo pravo potrato za lesni fond, to tem bolj, ker zaradi njihovih sorazmerno majhnih kapacitet in razdrobljenosti ni bilo možno izkoristiti dragocenih lesnih odpadkov.

Prav v tem je bil zadnja leta dosežen velik napredek, kajti osrednji del žagarske industrije je koncentriran na večje žagarske obrate z letno kapaciteto do 25,000 kub. m hlodovine. Ti obrati obratujejo pretežno za trg žaganega lesa, imajo pa zaradi boljšega izkoriščanja podmernega in defektnega lesa priključene stranske predelovalne obrate. Njihova glavna surovina sta smrekov in jelov les.

Od ostalih manjših žagarskih obratov danes obratujejo še oni, ki pokrivajo potrebe lokalnih konzumentov, bodisi obrti ali manjših predelovalnih obratov, dočim vse večje predelovalne tovarne razpolagajo s svojimi lastnimi žagarskimi obrati.

Prav takšna organizacija osnovne panoge v predelavi lesa je ustvarila najboljše pogoje za širok in moderen razvoj lesne industrije, ki je v LR Sloveniji prav gotovo ena najbolj čislanih panog gospodarstva.

Ceravno je v prvih letih po osvoboditvi novo socialistično gospodarstvo vse svoje sile osredotočilo v izgradnjo težke industrije in energetske objekte, se ne bi moglo trditi, da zategadelj tej panogi ni bila posvečena vsa pozornost. Nasprotno, številne nove kapacitete, ki so v primerjavi z nekdanjimi naravnost gigantske, ter uspehi te vrste industrije danes pričajo vsemu svetu, da takšno gospodarstvo, kakršno vodi danes socialistična Jugoslavija, ni enolično ali celo pristransko, saj se vse dejavnosti v gospodarstvu gledajo skozi prizmo medsebojne povezanosti, t. j. kot ena sama organsko povezana celota. Ker to gospodarstvo ni zgolj teoretično plansko, temveč bazira direktno na specifičnih pogojih posameznih republik, je povsem prirodno, da tu ne gre niti za favoriziranje niti za zapostavljanje posameznih panog gospodarske dejavnosti.

Je pa tu še ena stvar, na katero pozabljajo nekateri, posebno kadar je beseda o socialističnem pojmovanju gospodarstva. Napačno je namreč misliti, da je edina značilnost socialističnega gospodarstva zgolj plan, pa najsi upoštevamo celo dejstvo, da ta plan ni «državni», temveč «družbeni» plan, saj ga sestavlja družbeni forum, t. j. Ljudska skupščina, v kateri imajo svoje predstavnike ne le državljani kot družba, temveč tudi neposredni proizvajalci kot najvažnejši družbeni faktor. *(Nadaljevanje sledi)*

Grški kralj Pavel na grobu neznanega vojaka na Avali

Glavna konfederacija dela in zahteve francoskih delavcev

Francoska Glavna konfederacija dela, ki šteje po najnovejših podatkih okrog dva milijona članov, je pred kratkim začela z akcijo, ki naj se z njo doseže pravočasno izplačevanje družinskih doklad in povečanje delavskih mezd. Mezde bi se morale, kot poročajo, povečati za 20 odst. računajoč to na osnovi dosedanjih dohodkov. S to akcijo se je Generalna konfederacija dela odločila, da uresniči osnovne postavke akcijskega programa, ki je bil sprejet na njenem 30. kongresu. Postavljene so bile sledeče zahteve:

Povečanje plač in določitev minimalnih mezd v višini 145 frankov na uro, ne računajoč v to vsoto nagrade in povračila. Tej zadnji zahtevi se je dal poseben poudarek, ker je višja komisija za kolektivne pogodbe postavila zahtevo, da se v 145 frankih vračunajo tudi nagrade in povračila.

Da se odpravijo omejitve glede dela.

Da se znova vzpostavi 40-urni teden ki delovni čas in da se pri povratku nanj ne smejo znižati mezde.

Zadnji čas so francoski delodajalci pritiskali, da bi odpravili eno največjih pridobitev francoskih delovnih ljudi, ki so jo ti izvojevali še leta 1938, namreč pravico zagotovljene minimalne mezde. Hkrati se delodajalci trudijo, da bi povečali intenzivnost dela, ki zelo utruja delovno silo, veča dobiček delodajalca in objektivno slabša življenjsko raven delavstva.

Zaradi takega pritiska francoskih delodajalcev, kot tudi zaradi splošnega poslabšanja ekonomskih pogojev, ki so v njih primorani živeti delavci, je administrativna komisija Generalne konfederacije dela imela pred kratkim sestanek, kjer je bil predmet razprave omenjeni poslabšani gospodarski položaj, zatem se je govorilo o nepravočasnem izplačevanju družinskih doklad in o delu za dosego akcijske enotnosti vseh delavcev. Takoj po sestanku sta bila objavljena komunike o sestanku in splošna resolucija o položaju delavskega razreda, kot tudi nekatere druge resolucije, nanašajoče se na druga vprašanja.

Celotna vsebina vseh teh resolucij je potrditev osnovnih načel dela Glavne konfederacije, sprejetih na njenem 30. kongresu. Med drugim se v njej v prvi vrsti poziva na borbo za uresničitev enotnosti delavskih vrst. Osnovna teza, ki je z njo prežeta «splošna resolucija», sloni na dokazovanju delavcem, pripadnikom komunističnih sindikatov, potrebe, da pride do akcijskega zbližanja med njimi in pripadniki drugih sindikalnih organizacij.

Skupne akcije smo opazili posebno v zadnjem času, ko je prišlo do sodelovanja med sindikalnimi organizacijami z različnimi ideološkimi gledanji, in to med javnimi in bančnimi nameščenci, nameščenci pri ustanovah socialnega zavarovanja, med delavci v čistilnicah nafte in kovinarji v Saint Nazzaireu.

Administrativna komisija je pokazala v svoji resoluciji vso potrebno elastičnost, posebno nasproti članstvu drugih sindikalnih organizacij, ki je sodelovalo v skupnih akcijah s člani Generalne konfederacije. Tu je na pr. rečeno: *«Naša naloga ni bila, da bi med članstvom nekomunističnih sindikatov sistematično agitirali proti njihovemu vodstvu»*, s čimer je Generalna konfederacija hotela dokazati iskrenost svojih namenov, a tudi pravilnost elastičnega stališča nasproti članstvu drugih sindikatov, ko pravi dalje: *«Prijateljski odnosi, ki so bili v nekaterih strokah vzpostavljeni celo v okviru federacije, predstavljajo danes dejstvo, a to je že lep praktični uspeh.»*

Drugo vprašanje, ki se v splošni resoluciji analizira, so konkretne ekonomske zahteve, ki smo jih že omenili, a te so 40-urni delovni čas, minimalna mezda 140 fr. na uro, borba proti intensifikaciji dela in večji hitrosti v delovnem procesu, kakor tudi proti represalijam delodajalcev, ki hočejo odpraviti že uresničene delavske pridobitve.

Administrativna komisija je proučila nadalje vprašanje, kako popraviti poslabšano finančno situacijo na področju socialnega zavarovanja, ki je nastalo, ko so se razpoložljive količine denarja, namenjenega za socialne izdatke, skrčile na nekaj milijonov. Posledica tega je bila ustavitev izplačil zagotovljenih družinskih dodatkov.

V komunikeju je poudarjeno, da *«pomeni ustavitev izplačil katerekoli denarnih pomoči socialnega zavarovanja v današnjem položaju delavcev pravo katastrofo za stotisoče ljudi, žena, ki že tako težko žive ob nezadostnih mezdah in povečani intenzivnosti dela».*

Dalje je v komunikeju rečeno, da je današnji sistem plač nezadosten, a vsota 150 milijard letno, namenjena socialnemu zavarovanju nezadostna. Če pa pride do tega, da se niti ta vsota ne izplača, potem mora to privesti do najhujšega obubožanja delavskega razreda. Delavci s pravico zahtevajo, da se jim to izplača, tem bolj, ker je bila Narodni banki dodeljena še vsota 4 milijard frankov, ki se je imela izplačati na račun socialnih prejemkov delavstva. Hkrati se v komunikeju priporoča, da se vse sindikalne organizacije združijo v zahtevi, da vlada nakaže Narodni banki potrebna sredstva, ki bi se z njimi lahko zagotovilo redno izplačevanje socialne pomoči.

Sestanek administrativne komisije predstavlja dejansko prvo uresničenje akcijskega programa, ki je bil sprejet na 30. kongresu Generalne konfederacije dela.

Potrebno je poudariti, da Glavna konfederatija danes ne predstavlja več one sile v delavskem gibanju, kot jo je predstavljala nekdaj. Leta 1946 je štela čez 4 milijone članov, danes komaj pol tega. Ta padec v številu članstva ima seveda svoje utemeljene razloge, ki jih je iskati v prvi vrsti v zgrešeni politiki te organizacije. Tudi o tem je bilo govora na 30. kongresu, kjer so mnogi diskutanti soglasno priznali, da je Glavna konfederacija zagrešila mnogo napak, posebno glede prenaglega napovedovanja stavk in načina, kako so se vodile, kar je mnoge člane odbilo in jih napotilo v druge organizacije. To je eden izmed razlogov, drugi, še važnejši pa je ta, da je Glavna konfederacija bila doslej popolnoma odvisna od KPF, da je bila potemtakem na liniji Informbiroja, kar je šlo na škodo tako nacionalnih kot splošnih interesov francoskih delavcev.

Zdi se, da ima Glavna konfederacija trden namen, da se tega otrese, da popravi omenjene napake, kar dokazuje tudi njeno prizadevanje, da pride do enotne akcije. Potrebne pa bodo še druge spremembe v njeni taktiki, če naj pride do njene popolne rehabilitacije v očeh francoskega delavskega razreda.

«KNJIGA 20-LETNE FRANCOZINJE, KI SO JO PREVEDLI NA 16 JEZIKOV

«BONJOUR, TRISTESSE!»

«Ko postaneš slavna, si boš morda vendarle uredila lase» - Uspeh, ki ga zgodovina književnosti ne pozna - Do sedaj je Francoise Quoirez-Sagan zaslužila že nad 70 milij. frankov

Do tega dne je bil Francoz na letališču po navadi odlični gospod, ki je sedel ob žabji juhi. Temu opisu je treba dodati še nekaj: francoski meščan je danes tudi oče, čigar hčerke pišejo romane, kot je na primer «Dober dan, žalost».

Pred nekaj tedni se je skupina Parižanov, ko se je vozila po eni številnih ameriških cest, ustavila pred neko točilnico. Človek, ki jih je sprejel, ni govoril francoski. Potniki pa, ki niso znali angleščine, so si pomagali, kakor so vedeli in znali, deloma tudi z rokami. Naenkrat se je prodajalec Coca-Cole široko nasmejal, ker je končno le zapopadel, katere narodnosti bi utegnili biti njegovi gostje.

«Bonjour tristesse!» je vzkliknil. S tem je hotel reči, da so Francozi. Citat je roman Francoise Sagan, ki je bil preveden v angleščino, a so prevodu pustili izvirni naslov.

Ko so ji pripovedovali to anekdoto, jo je Francoise Sagan sprejela s flegmatičnostjo žvečilca gume, sicer pa, kaj bi še lahko bilo, kar bi moglo začuditi 20-letno dekle! V svojem romanu je dokazala, da je v življenju nič ne more presenetiti, ker ga natančno pozna. V zadnjih dvanajstih mesecih pa se je njen tekoči račun v banki povečal na 70 milijonov frankov, ne da bi še posebej omenjali tega, kako so jo vsi stavljali v deveta nebesa.

Navdušena kritika

Kritika jo je primerjala z največjimi ženami francoske književnosti, celo znani francoski pisatelj François Mauriac jo je nadvse hvalil v nekem članku, ki ga je objavil «Figaro». Njeno delo so prevedli v 16 jezikov, med temi tudi v japonščino. V Italiji je neki skladatelj, ko jo je prečital, dobil tak navdih, da je še tisti hip skomponiral pesem, ki je na glasbenem festivalu v San Remu prejela prvo nagrado. Na Portugalskem je diktator Salazar njen roman prepovedal, ker se ne sklada z njegovimi profašističnimi moralnimi pogledi. Nasprotno je v Avstriji duhovnik Diego Hans Goetz našel v njeni knjigi posebne moralne vrednote, za katere jo je v največjem avstrijskem katoliškem listu «Wiener Beobachter» javno pohvalil.

Preden je knjiga izšla ni nihče slutil, da bo Francoise, majhno dekletce z žalostnim pogledom, dosegla takšen uspeh. Mladost je preživela brez posebnih dogodkov, prav tako tudi čas svojega šolanja. Bila je gojenka samostana Oiseaux, kjer pa je ostala samo tri mesece, nakar so redovnice svetovale njeni materi, naj jo vzame domov, ker so dvomile v njene sposobnosti. Navzlic temu se je z 18 leti vpisala na Sorbonno, kjer se je hotela posvetiti študiju književnosti. Izpitov pa ni napravila, vrnila se je domov, in odšla z družino na letovišče. Kot običajno se je vsak dan umaknila v svojo sobo, kjer je, kot pravi sama, ure in ure preležala na divanu, kadeč Chesterfield cigarete, nekako tako, kot to opisuje Sartre v svojih romanih. Njen oče je o tem molčal, vendar mu je tak način odmora njegove hčerke šel na živce. Mati je predlagala, da bi jo zaposlil v svojem podjetju v Parizu, kjer bi začela nekaj delati. Oče na to ni pristal.

V šolskem zvezku

Lansko jesen je Francoise v očetovi knjižnici začela tipkati neki roman, katerega začetek je bila s svinčnikom napisala v šolski zvezek. Končala ga je v mesecu dni. Rokopis je zaupala Coletti Audy, s tem da ga prečita. Njej se «Bonjour tristesse» zelo ugajal. Zdaj je bilo treba poiskati samo še nekoga, ki bi knjigo izdal. Končno sta se odločili za založniško podjetje Julliard, ki je po vojni imelo največje uspehe. Prvi je knjigo prečital eden mlajših Juillardovih sodelavcev. Tega je najbolj začudila mladost avtorke (na zadnji strani rokopisa so namreč bili napisani sledeči podatki: Francoise Quoirez, Bullevard Malesherbes 167, rojena 21. junija 1935). Prečital je prvih pet strani, nakar je, presenečen nad njihovim tonom, oddirjal k enemu svojih predpostavljenih, odličnemu poznavalcu književnosti. Ta je malo Francoise ocenil tako, da se lahko primerja z največjimi francoskimi pisci 18. stoletja. Celo sam Juillard je našel toliko časa, da je knjigo prebral. Izjavil je, da je to delo smatrati za eno najbojših po vojni. Drugi dan jo je obiskal na njenem domu. Govorila je naglo in dokaj tiho. Prosil jo je, da bi mu opisala svoje življenje. Že po prvih besedah se je Juillard prepričal, da v njenem romanu ne gre za avtobiografijo. Dekle je potemtakem bilo pravi romanopisec.

Ogromne naklade

Ko je Francoise opoldne stopila v domačo jedilnico, je to storila z vzklikom: «Krasno, zdaj sem slavna žena!» Oče je ni niti pogledal.

«Prihajam od svojega založnika,» je ponovila. Oče je rekel: «Spravi se k juhi, ker se ti bo kmalu ohladila.» A mati je vzdihnila: «Ko postaneš slavna, si boš morda vendarle uredila svoje lase.»

Francoise ni lagala. Njeno ime in slava sta začeli rasti. Knjigarne so dobile njeno knjigo 15. marca, do 1. maja je bilo prodanih že 8.000 izvodov. Juillard je dejal: «Do božiča jih bomo prodali 100.000.» V resnici jih je bilo do tega dne prodanih 200.000; do danes 300.000, a v enem mesecu, tako upa založnik, se bo to število povečalo na 350.000 izvodov. To je uspeh, ki ga ne pomnijo. Take naklade niso bila deležna niti največja dela.

Tudi v Angliji, kjer so se kritiki izjavili najmanj povoljno, je bilo prodanih 50.000 izvodov, v Italiji 70 tisoč itd.

Za Francoise Sagan je to predstavljalo nepojmljivo srečo, če pomislimo, da prejme od vsakega prodanega izvoda 15 odstotkov. Sem je treba tudi prišteti avtorsko pravico v primeru prevoda in kinematografske obdelave. Scenarij «Bonjour tristesse» je že bil prodan za 5 milijonov frankov Ottu Premingerju, producentu in režiserju znanega ameriškega črnskega filma «Carmen Jones».

Ta poplava denarja ni baje v ničemer spremenila življenja mlade Francoise, ki še naprej stanuje pri svojih starših. Razlika je samo v tem, da v njihovem stanovanju danes neprenehoma zvoni telefon, prihajajo radovedneži, ki bi radi od nje kaj zvedeli, in lovci na avtograme, ki hrepene po njenem podpisu. Francoise Sagan pa razsipa denar na levo in na desno s katerim si je že kupila prekrasen avto znamke «Jaguar», obleke, zraven tega pa stalno potuje in na vse strani deli darove. Dekle, ki so ga nekateri kritiki označili za bitje brez sramu, pa nasprotno trdi, da se svojega bogastva boji. Sicer je to težko verjeti, ker je na primer v New Yorku mesec dni živela kar se da razkošno. Denar, slava, v prvi vrsti pa tako svoboden način življenja, ki se v njem nudijo največje možnosti, pa so prinesli tudi razne težave, ne sicer mladi pisateljici, pač pa njenemu založniku. Odkar je bil roman objavljen, dobiva namreč ubogi Juillard dnevno več kot 200 rokopisov, ki mu jih pošiljajo mladoletne gospodične. Kot dober poslovni človek, jih seveda ni mogel zavrniti, prečital je vse, med vsemi pa je vzbudil njegovo pozornost samo roman neke 16-letne gimnazijke, ki opisuje ljubezen v nekem dvorcu.

7-letna pisateljica

Zdi se pa, da je 18- in 16-letnim književnicam odklenkalo, ker je Juillard pravkar odkril pisateljico, ki ima, reci in piši — 7 let in pol. Gre za malo Minou Doucet, hčerko neke vedeževalke. Deklica je učenka neke pianistke, ki je zbrala njena pisma in jih poslala Juillardu. Zdaj se omenjeni založnik pripravlja, da jih objavi.

Kar zadeva Francoise Sagan, pa ta pravkar piše svojo drugo knjigo, ki jo je prvotno mislila nasloviti «Samota v ozkih bokih». Gre za stih, ki si ga je spet izposodila pri Elluardu. Vendar se ji je tak naslov zd l preveč pesniški in ga je zavrgla. Natančno se zaveda, da bodo kritiki nasproti njenemu drugemu delu, ker je s prvim doživela tak uspeh, izredno strogi. Ona sama pravi o tem: «Ubili me bodo kot jerebico.»

Filmska igralka Anna Magnani ljubi morje in podvodni lov

Kekčeva koča pozdravlja in vabi

V zapadnem delu Slovenije se razprostira sončna Goriška; sredi nje se vije po dolini bistra Soča, lepo opevana v Gregorčičevi pesmi, ki hiti v naročje sinjega Jadrana. Ponos te dežele je bila dolga stoletja Gorica, središče in srce Primorske. Več let po drugi svetovni vojni pa je bil dostop v to mesto nemogoč, kar sta bridko občutila mesto samo kakor tudi zaledje. Na jugoslovanski strani je ostal Solkan, ki je bil prej predmestje Gorice. V zavesti, da bo treba ustvariti drugi center, je ponosno ljudstvo začelo graditi novo mesto — Novo Gorico. Ta kaže v zadnjih letih lep napredek.

Okolico Gorice obdajajo večji in manjši griči, porasli z raznovrstnim drevjem, predvsem akacijo, ki v zgodnji pomladi razširja prijeten vonj in z njim privablja delovne čebelice v goste. Ljubitelje narave pa izvablja na lepe sprehode.

Sredi ceste «magistrale», kjer se odcepi pot desno med hiše, zagleda oko dobro znano planinsko markacijo, prvo znamenje na poti do Katarine, kjer je zgrajena pionirska koča «Kekec» na višini 307 m nad morjem. Poljska pot se le nalahno dviga. Ob njej so žitna polja, krompirišča, zelenjadni vrtovi, pa tudi dolge brajde, zasajene s trto, ki rodi jeseni sladko zlato kapljico. Vse naokoli se prepletajo sadovnjaki najrazličnejših vrst drevja, z vinogradi iskrega vipavca, vse do zadnje kmetije pod robom, ki meji že na Damber. V pomladnih dneh, ko klije iz zemlje novo življenje, ko si nadevajo drevesa najlepša oblačila, ko zažvrgole mile ptičice, je ta svet prekrasen v pisanem razkošju barv, vonjav in nežnih melodij. Klic narave čuti tudi človek, hiti ven na polje, v višine.

Nad zadnjo kmetijo pod vrhom postaja steza bolj strma; vije se med akacijo, drenom, glogom in robidovjem. Dve večji kaverni izza prve svetovne vojne bi bili prav dobro zavetišče pred nevihto. Se zadnji ovinek in že se ustavi pogled na razvalinah cerkvice pri Katarini, tik nad njo pa nas na planotici toplo in domače pozdravlja pionirjem zgrajena koča «Kekec». V to preprosto kočico je vložen trud pridnih rok planincev, pionirjev, mladincev in ljubiteljev gora, ki so s prostovoljnim delom v kratkem času postavili prijeten domek v veselje našim najmlajšim in v razvedrilo vsem onim, ki iščejo tu po napornem delu oddih in počitek.

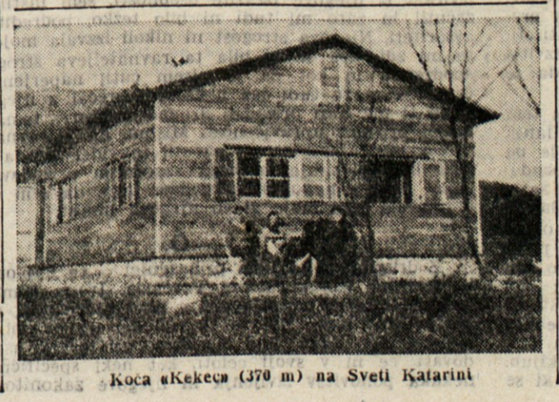
Kako širok razgled se nudi izpred koče! Na zapad objame Gorico in Furlanijo, modrozeleno Sočo, ki se prav počasi, v vijugah vije do morja, na jug porajajoče se mesto Novo Gorico in dalje po Vipavski dolini vse do Cavna in Nanosa. Ob lepem vremenu sega pogled čez Kras do Jadrana in Istre. Na severu se dviga ponosna Sveta gora; njena soseda sta Sv. Gabrijel, po domače Škabrijel, nad desnim bregom Soče pa Sabotin, ki meji na Italijo in zaklanja vinorodna Brda. Ob tem užitka polnem pogledu se srce razveseli, človek si opomore na svežem čistem zraku in se kot prenovljen vrne z novimi močmi na delo.

Tudi notranjost koče je okusna in privlačna. V jedilnici in kotičku za pionirje so stene olepšane z velikimi slikami iz filma «Kekec» in povečavami naših Julijcev, ki so najlepši okras poleg prikupnih mizic in stolčkov za otroke.

Prijazna oskrbnica prav rada postreže vsako soboto in nedeljo z vsem najboljšim. Marsikdo pa obišče kočico tudi med tednom, čeprav je v delovnih dneh zaprta, kajti poti, ki vodijo iz Solkana, Nove Gorice in Damberja, so najprijetnejši sprehodi v vsej okolici.

Dragi otroci, ljubitelji gora! Sončna Goriška vas vabi na obisk! «Kekec» vas pozdravlja in kliče na veselo svidenje!

MARICA BALOH

Koča «Kekec» (370 m) na Sveti Katarini

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

SEJA POKRAJINSKEGA UPRAVNEGA ODBORA

Odkup knjig dr. Bobiča za pokrajinsko knjižnico

Razširili bodo drevored v Gradiški

Na zadnji redni seji pokrajinskega upravnega odbora, ki mu je predsedoval odv. Culot, so odborniki najprej razpravljali o stalnih namestitvah upravnega pokrajinskega osebja na podlagi natečajev. Odobrili so nadalje drugi predujem v znesku 600.000 lir za dela pri razširitvi Drevoreda Trieste v Gradiški; dalje podelitev prispevkov pokrajinski turistični ustanovi in pokrajinskemu konzorciju za pogozdovanje ter še nakup zbirke knjig dr. Bobiča za pokrajinsko knjižnico. Končno je bilo na seji izrečeno povoljno mnenje glede plačila raznih nabavljenih potrebščin za razne pokrajinske ustanove v znesku 3.500.000 lir.

Seja občinskega upravnega odbora

V sredo zvečer je bila pod predsedstvom župana seja občinskega odbora, na kateri so v glavnem razpravljali o vsakodnevnih upravnih vprašanjih. Ko so jih izčrpali, je odbornik dr. Grusovin govoril o možnostih podaljšanja Ul. Roma, in sicer v zvezi z urbanističnim načrtom, ki ga pripravlja občinski tehnični urad. Poročevalec je poudaril, da je treba podaljšanje Ul. Roma smatrali za javnokoristno. V skladu s tem bo treba za izvedbo načrta razlastiti nekatere lastnike. Z načrtom se je odbor strinjal; nakazal je možnosti, katerih se je treba poslužiti, da se odstranijo nekatere ovire in da se izvede načrt.

Odobrili so tudi javna dela pri urejanju Ul. Cadorna ter na županov predlog sklenili namestiti več električnih svetilk po ulicah, ki vodijo proti svetogorski postaji.

Danes občni zbor kluba Juventina

Danes ob 20. uri bo v Standrežu v gostilni pri Turiju občni zbor športnega društva «Juventina», na katerem bodo razpravljali o sledečem dnevnem redu: finančno poročilo, izvolitev novega izvršnega odbora ter razno.

K udeležbi so vabljeni člani in simpatizerji društva.

Poroka v Sovodnjah

V četrtek sta se v Sovodnjah poročila Vanda Tomsič in Romano Tomasi. Novoporočencema želimo obilo sreče in veselja v skupnem zakonskem življenju.

* * *

Prisiljeni smo izraziti svoje nezadovoljstvo zaradi dogodka, ki se je pripetil v Sovodnjah ob priliki poroke in ki je povzročil med prebivalstvom veliko nezadovoljstva.

Sovodenjski fantje so namreč po stari navadi napravili na stranski cesti poleg gostilne slavolok, ki je bil okrašen z zelenjem in rdečim cvetjem. Slavolok je bil zelo lep, saj so imeli fantje z njim precej dela.

V četrtek po poroki je prišel sovodenjski orožniški brigadir ter ukazal slavolok razdreti, ali pa mu dodati tudi italijanski napis. Nezadovoljen je bil tudi s preveliko količino rdečih rož. Na razpolago jim je dal ves dan. Na začudenje prisotnih pa je prišel čez nekaj ur in zahteval, naj slavolok takoj podrejo ali pa mu takoj dodajo še italijanski napis.

Prebivalstvo je bilo nezadovoljno z brigadirjevim obnašanjem, ker slavolok ni bil na glavni cesti, ampak na stranski. Poleg tega imajo pravico do uporabe svojega jezika.

Proti ravnanju orožnika protestiramo, obenem pa se čudimo, kako se je mogel predstavnik in čuvar reda tako spozabiti.

Vpisovanje v Glasbeno šolo

Začetek vpisovanja za pouk v novem šolskem letu bo v ponedeljek 12. septembra v šolskih prostorih v Gorici na Kornu št. 8, pritličje. Novi učenci in učenke naj po možnosti pridejo k vpisu v spremstvu staršev. Posebej opozarjamo, da bo letos uveden razen klavirja še *pouk harmonike* in bo tako ustreženo željam vseh tistih, ki bi se radi izučili v tem glasbilu.

Ker se opaža tudi zanimanje za godbo na trobila in pihala, bo vpeljan na šoli še pouk roga, pozavne in trompete z odgovarjajočimi teoretičnimi predmeti, ki so potrebni bodočim učiteljem teh instrumentov, pevovodjem in kapelnikom.

Podrobna pojasnila dobite dnevno v Glasbeni šoli od 9. do 11. in od 16. do 18. ure.

V nedeljo sestanek kmetov v Doberdobu

V nedeljo 11. t. m. bo ob 10. uri izredni občni zbor članov vzajemne bolniške blagajne v Doberdobu. Občni zbor je sklical odbor. Razprava se bo v glavnem nanašala na obljubljeno zdravniško pomoč, katere pa kmetje kljub plačevanju pristojbin še niso bili deležni.

Nezadovoljstvo se loteva kmetov po vsej državi, kajti po šestih mesecih kljub plačevanju prispevkov še niso bili deležni zdravniške pomoči. Njihovo razburjenje je toliko večje, ker je državni odbor vzajemnih bolniških blagajn dobil od kmetov vse države okoli 8 milijard lir, ki jih Bonomijevo vodstvo vzajemnih blagajn hrani v neki hranilnici, namesto da bi jih porabilo za zdravljenje bolnih kmetov.

* * *

Doberdobski občinski urad je doslej poslal goriški kvesturi nad 50 prošenj za izdajo propustnic za mali obmejni promet. Občinarji so nezadovoljni, ker so županstvu zmanjkali formularji in so zato prišli iz oddaljenih vasi na županstvo, ne da bi prošnje vložili.

Razpis natečaja

Drž. nižja srednja šola s slovenskim učnim jezikom v Gorici razpisuje natečaj za mesto postrežnika. Kdor se želi udeležiti tega natečaja, naj si ogleda razpis, ki je nabit na razglasni deski šole v Ul. Randaccio 22. Rok za vlaganje prošenj je do 24. septembra t. l.

Šolske vesti

Na šolah s slovenskim učnim jezikom *doberdobskega okrožja* bodo popravni izpiti čez 1., 2. in 4. razred dne 20. in 21. septembra 1955, izpiti čez 3. in 5. razred pa po sledečem redu:

22. in 23. septembra v Doberdobu, v Sovodnjah, v Rupi in v Jamljah.

24. in 26. septembra pa v Ronkah, Gabrijah, na Vrhu in v Dolu.

Vpisovanje bo od 26. do 30. septembra 1955. Otroci rojeni l. 1949 (za prvi razred) so dolžni predložiti rojstni list in potrdilo o cepljenju proti kozam in proti davici. Šolsko leto 1955-56 se začne 1. oktobra s šolsko mašo, redni pouk se bo začel v ponedeljek 3. oktobra.

* * *

Na šolah s slovenskim učnim jezikom *goriškega okrožja* bodo popravni izpiti čez 1., 2. in 4. razred dne 20., 21. in 22. septembra t. l., izpiti čez 3 in 5. razred po sledečem redu:

20., 21., 22. sept. t.l. v Gorici, Ul. Croce in Ul. Randaccio, v Standrežu, Podgori, Pevmi St. Mavru, Števerjanu in Valerišču.

23. in 24. sept. na Plešivem.

26. in 27. sept. v Jazbinah.

29. sept. v Mirniku za Mirnik in Skrljevo.

Vpisovanje bo od 20. do 30. septembra 1955.

Otroci rojeni l. 1949 (za prvi razred) so dolžni predložiti rojstni list in potrdilo o cepljenju proti kozam in proti davici.

Šolska maša bo 1. oktobra 1955; pouk se bo pričel 3. oktobra ob 8.30.

UMOR 18-LETNE MARČELINE ŠTRUKELJ PRED SODNIKI

Zapriseženi poljski čuvaj Freschi je bil obsojen na 5 let zapora

Priče so izpovedale, češ da je čuvaj po prvem zadetku ustrelil še nekajkrat proti svoji žrtvi

Na včerajšnji razpravi je sodišče obsodilo na pet let zapora 42-letnega poljskega čuvaja Rina Freschija zaradi nenamernega umora 18-letne Marceline Strukelj iz Sent Petra ob Soči.

Za proces je vladalo veliko zanimanje, kar je dokazala tudi včerajšnja ogromna udeležba prebivalstvo, ki je prišlo iz vseh krajev vzhodne Furlanije, da bi slišalo potek procesa proti Freschiju, ki je 9 julija letos s strelom iz revolverja ubil mlado Marcelino.

Proces je trajal okoli tri ure. Prostor za občinstvo je bil popolnoma natlačen. Ljudje so zasliševanje prič poslušali z največjim zanimanjem in marsikdaj dajali tudi svoje pripombe. Več desetin prič je zločin osvetlilo od vseh strani. Prikazane so bile okoliščine, v katerih je Freschi tekel za skupino deklet in fantov, ki so bili v sadovnjaku, ki je spadal v področje, ki je bilo zaupano obtožencu čuvaju. Zaslišani so bili tudi tisti fantje in dekleta, ki so bili v usodnih trenutkih v družbi s Strukljevo, ki pa so se razbežali, čim so zaslišali, da jim je Freschi za petami. Zanimive so bile izjave teh «očividcev», da jih tako imenujemo, kajti oni so bili Strukljevi najbliže, poleg Freschija samega, ki so slišali strele in krike obstreljene žrtve. Izjavili so, da so slišali strel, takoj po njem pa obupen krik Strukljeve, ki je izviral iz bolečine. Po tem so slišali še dva strela.

Od samega začetka je bila neizpodbitno dokazana Freschijeva krivda. Ker pa so ga obtožili nenamerne umoritve, ga niso mogli obsoditi na večjo kazen kot na pet let zapora.

Sodniki so ga spoznali za krivega in mu poleg sodnega zapora dodelili še plačilo stroškov in pristojbin. Za povračilo stroškov civilni stranki se bodo domenili kasneje.

Seznami na vpogled

Goriško županstvo sporoča, da so na vpogled v sobi 17 občinskega protokolnega urada od 1. do 15. septembra seznami kmetovalcev, ki so lastniki kmetij in ki so podvrženi plačevanju prispevkov za zavarovanje proti boleznim za leto 1955. in 1956. Prav tako je na vpogled seznam tistih podjetij, ki morajo plačevati enotne kmetijske prispevke.

Prizadeti si lahko ogledajo sezname v zgoraj navedenem roku v dopoldanskih uradnih urah.

Predstavniki videmske in goriške trgovinske zbornice v Ljubljani

Predstavniki videmske in goriške trgovinske zbornice so na povabilo trgovinske zbornice v Ljubljani obiskali mednarodno razstavo vin in se ob tej priliki tudi razgovarjali o raznih perečih vprašanjih s predstavniki trgovinske zbornice v Ljubljani.

Asfaltirali bodo cesto od Sv. Kvirina do Cemurja

Pred kratkim je šla na dražbo v Vidmu cesta, ki pelje od Sv. Kvirina do Cemurja in ki jo bodo asfaltirali že to jesen.

Pisali smo že, da je postala po določitvi nove državne meje med Jugoslavijo in Italijo ta cesta najbolj važna, ker je najbolj dolga od Čedada do meje. Od Mosta, oziroma od Sv. Kvirina do Cemurja bodo asfaltirali samo 4 kilometre. Od Cemurja do Pacuha v Dreki pa ostane še 14 kilometrov neasfaltirane ceste. Za to delo je dalo ministrstvo za javna dela 12 milijonov lir. Ta novica je zelo razveselila prebivalce Rečanske doline, ker upajo, da bodo s časom asfaltirali to cesto do kraja.

V sovodenjski občini vložili okoli 300 prošenj

V Sovodnjah so doslej vložili že nad 300 prošenj za izdajo propustnic za mali obmejni promet. Število bi bilo veliko večje, če ne bi nekateri vlagatelji prošenj imeli zapadlih osebnih izkaznic.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna d'Udine, Ul. Rabata 18 - tel. 21-24.

KINO

CORSO. 16.30: «Kralj barbarov», cinemascop v barvah.
VERDI. 17.15: «Pokol 7. polka lahke konjenice», cinemascop, D. Robertson.
CENTRALE. 17.00: «Nočna nebesa», v barvah, M. Gaynar in S. Brady.
MODERNO. 17.00: «Gospodovalka usode».
VITTORIA: Zaprto.

ŠPORTNI DNEVNIK

Fangio in Mercedes prednjačita na treningu za dirko v Monzi

Svetovni prvak sicer ni ponovil časov iz prejšnjih dni, vendar je bil skupno s Klingom tudi včeraj najhitrejši - Novi Maserati je razočaral - Tekmovanje za «pokal Interevropa»

MILANO, 9. — Danes, prvi dan uradnega treninga za nedeljsko tekmovanje za veliko nagrado Italije, je dosegel najboljši čas spet svetovni prvak Fangio na «Mercedesu», čeprav je več kot za sekundo zaostal za poluradnim rekordom kroga, ki ga je dosegel predvčerajšnjim.

Fangio je prevozil najhitrejši krog v času 2:46.5, kar odgovarja povprečni hitrosti 216,216 km na uro. Drugi najboljši čas je zabeležil Nemec Kling, tudi na «Mercedesu», z 2:48.3. Najboljši med Italijani je bil Castellotti na avtomobilu «Lancia» s časom 2:49.6. Slede Behra («Maserati») 2:50.1, Moss («Mercedes») 2:51.1, Musso («Maserati») 2:52.2, Mieres («Maserati») 2:53.1, Villoresi («Lancia») 2:53.7, Taruffi («Mercedes») 2:54.8, Collins («Maserati») 2:55.4, Shell (Vandwall) 2.55.6 itd.

Današnji časi niso izredni, zlasti če jih primerjamo s tem, kar so pokazali avtomobili «Mercedes» v prejšnjih dneh. Tako je Fangio predvčerajšnjim že drugič znižal neuradni rekord proge na 2:45.4. Danes je bil za dobro sekundo počasnejši, verjetno, ker ni hotel forsirati stroja. Prav tako sta bila danes počasnejša Moss in Kling. Kljub temu pa sta oba današnja najboljša časa delo avtomobilov «Mercedes» s prekrito karoserijo.

Vse daje soditi, da bosta Fangio in «Mercedes» triumfirala tudi na tem letošnjem tekmovanju, veljavnem za svetovno prvenstvo (na štirih izmed šestih letos izvedenih «velikih nagrad»), veljavnih za svetovno prvenstvo, je zmagal Fangio, na petem je prepustil zmago Stirlingu Mossu, tudi na «Mercedesu», na šestem, v Indiannapolisu v ZDA, pa evropski dirkači in avtomobili od nekdaj ne sodelujejo; dirka za «veliko nagrado» Francije v Leg Mansu se je končala v znanih tragičnih okoliščinah in ne šteje za klasifikacijo svetovnega prvenstva, tako da bo letošnja dirka v Monzi zadnja letošnja preskušnja).

Ugodno je presenetil mladi in drzni Castellotti na «Lanci» (2:49.6), medtem ko je nekoliko razočaral novi avto «Maserati», ki ga je vozil Francoz Behra; čeprav so ga včeraj v Modeni še popravljali in spreminjali, se avto ni mogel uvrstiti med najboljše.

Jutri bo zaključni trening, predpoldne in popoldne, v nedeljo pa tekmovanje, ki bo povezano tudi s tekmovanjem za «pokal Interevropa», veljavnim za turistična in serijska športna vozila. Za to tekmovanje je prijavljenih v kategoriji do 1300 ccm 20 tekmovalcev, do 2000 ccm 18 tekmovalcev, do 2600 ccm pa šest dirkačev.

Najboljše čase na treningu za pokal Interevropa so dosegli: do 1300 ccm Hanstein («Porsche») brzinski krog v 2:26.5 (141,269 km na uro), do 2000 km Leto di Priolo («Fiat 8 V») 2:14.3 (154,132 km na uro), do 2600 ccm Croce («Lancia Aurelia») 2:15.0 (152,463 km na uro).

Moser zmagal v dirki za nagrado industrije in trgovine

PRATO, 9. — Na kolesarski tekmi za veliko nagrado industrije in trgovine je zmagal mladi Aldo Moser z naskokom več kot 5 minut. Drugi je bil Maule, ki prav tako spada med mlajše upe italijanskega kolesarskega športa.

Moser je ušel 87 km pred ciljem. Proga, ki je merila 223 km in je bila dokaj težka, je zahtevala tudi svoje žrtve. Tako sta odstopila Nencini in Boni, ki sta se zelo trudila za najvišje mesto. Zmagovalčevega tempa ostali niso zdržali in tudi Maule in Sobrero sta pred ciljem lahko ušla skupini, ki je kazala že hude znake utrujenosti. Minardi je bil povsem pasiven.

Tehnični rezultati:

1. Aldo MOSER, ki je porabil za 223 km dolgo progo 6 ur 26' s povprečno hitrostjo 34,662 km na uro. 2. Maule po 5'22". 3. Sobrero isti čas. 4. Pezzi po 7'28". 5. Padovan po 7'42". 6. Barozzi. 7. Tognaccini. 8. Falaschi, 9. Pellegrini, 10. Vitali, 11. Ciolli, 12. Chiti, 13. Minardi, 14. Fabbri, 15. Lurati, 15. Ferrando, 17. Bartalini, 18. Coletto, 19. Luriani, 20. Gianneschi, vsi s časom Padovana.

PARIZ, 9. — Kongres mednarodne telovadne zveze je sklenil, da bo svetovno prvenstvo v orodni telovadbi leta 1958 izvedla Sovj. zveza namesto Švedske. Kongres je zavrnil kandidaturo za članstvo Vzhodne Nemčije, LR Kitajske in Južne Koreje, ker niso dobile predpisanih dveh tretjin glasov.

METALCI IN ŠTAFETE

Med najboljše na svetu v metu kladiva se je uvrstil tudi Gubijan, ki mu manjka le 30 cm do 60 metrov

Enako kot lani, smo že letos zabeležili dva rezultata preko 18 m v metu krogle, iz da imamo letos namesto Lamperta poleg svetovnega rekorderja O'Briena še črnega metalca Jonesa. Evropejci pa se še kar naprej borijo z znamko 17 m, ki jo je letos presegel le Grigalka, dočim rekorder Skobla zaradi bolezni dolgo ni treniral in ni dosegel forme iz prejšnjih let. Že vrsto let nismo zabeležili v metu diska dejstva, da vodi na svetovni lestvici evropski metalec. To se je letos posrečilo Cehu Karlu Merti, ki je za širšo javnost dokaj nepričakovano dosegel nov evropski rekord. Borba v tej disciplini na olimpijskih igrah bo vsekakor bolj zanimiva kot kdajkoli prej.

Vodilna država v metu kopja ni več Finska, ampak so to mesto prevzele ZDA, ki imajo letos nič manj kot 13 metalcev preko 70 m, od tega 6 preko 74 m. Finska bilanca pa je zaenkrat takšna: 11 atletov preko 70 m, od tega «samo» 3 preko 74 m. Borba za svetovni rekord v tej disciplini se nadaljuje in trenutno je v «vodstvu» ameriški pastor Bud Held, vendar tudi Poljak Janus Sidlo še ni vrgel puške v koruzo. Število metalcev kladiva preko 60 m je letos doseglo število deset in Gubijan je kljub odličnemu novemu rekordu šele na 9. mestu.

V deseteroboju je prispeval ameriški črnec Rafer Johnson tudi svoj delež k popravkom v listi svetovnih rekordov. Vendar pravijo ameriški strokovnjaki, da bo Milton Campbell v Avstraliji še mnogo boljši. V štafetnih tekih smo registrirali nov svetovni rekord na 4x100 y univerze iz Texasa, pa tudi sovjetska štafeta je še popravila svoj rekord na 4x800 m. Sicer pa naj kaj več povedo številke.

Krogla: 18.04 O'Brien (ZDA), 18.01 Jones (ZDA), 17.66 Neider (ZDA), 17.54 Martin (ZDA), 17.43 Mayer (ZDA), 17.32 Vick (ZDA);

disk: 56.45 Merta (ČSR), 55.14 Gordien (ZDA), 54.96 Grigalka (SZ), 54.74 Iness (ZDA), 54.65 Consolini (I), 54.41 Metvejev (SZ);

kopje: 81.75 Held (ZDA), 80.07 Sidlo (P), 78.65 Miller (ZDA), 78.33 Young (ZDA), 77.90 Vallman (SZ), 77.01 Krasznai (M);

kladivo: 64.33 Krivonosov (SZ), 61.48 Csermak (M), 61.39 Conolly (ZDA), 61.22 Maca (ČSR), 61.19 Strandli (Nor), 60.20 Redkin (SZ), 60.15 Rut (P), 59.94 Tkačev (SZ), 59.70 Gubijan (J);

deseteroboj: 7983 Johnson (ZDA), 7262 Kuznecov (SZ), 7102 Bukancev (SZ), 7060 Lawson (ZDA), 7043 Richards (ZDA), 6834 Mayer (V. Nem);

maraton: 2:23:09.6 Filin (SZ), 2:23:58.0 Mc Ghee (VB), 2:26:22.0 O Mc Winnis (VB), 2:26:29.0, Kotila (Fin), 2;26:32.0 Hirošima (Jap), 2;26:33 Gorno (Arg);

4x100 m: 40.2 Univerza Texas, 40.4 Univerza Houston, 40.7 Madžarska, 40.7 Nemčija, 40.8 SZ, 40.9 Poljska;

4x400 m: 3:07.2 ZDA, 3:11.5 Jamaka, 3:11.6 SZ, 3:11.8 Poljska, 3:12.8 Francija, 3;13.0 Nemčija, 3:13.0 Švedska.

Med najboljše atlete v letošnjem letu spada Poljak CHROMIK, ki je v Varšavi zmagal na 5000 m v letošnjem najboljšem času 13:55,2. Kot znano je v tej tekmi Zatopek prispel na cilj šele šesti

IZVRŠNI ODBOR CONI O PROFESIONIZMU

Italijanski olimpijski odbor za razvoj zdravega športnega amaterstva - Priprave za olimpijske igre 1956

RIM, 9. — Na današnjem sestanku izvršnega odbora CONI pod predsedstvom odv. Onestija so med drugim govorili tudi o problemih profesionizma v italijanskem športu in ugotovili, da je treba čim bolj razvijati zdravo športno amaterstvo ter omejiti profesionizem na pravilno mero. Ugotovili so, da je profesionizem v Italiji zavzel oblike, ki so pretirane in ki škodujejo razvoju športa.

Izvršni odbor CONI je pozval federacije, ki obsegajo športne panoge, kjer je v navadi profesionizem, naj omejijo ta pojav na «mero, ki bo v sorazmerju z možnostmi italijanskega športa», in grozi z ukrepi, če se federacije temu pozivu ne bi odzvale.

Izvršni odbor je predvsem razpravljal o pripravah na prihodnje olimpijske igre, zlasti zimske, ki bodo v Cortini.

Nogometaši Dinama si ogledujejo Italijo

FLORENCA, 9. — Nogometno moštvo moskovskega Dinama, ki je uradno zaključilo svojo turnejo po Italiji, je danes predpoldne z vlakom odpotovalo iz Florence v Rim. Ruski nogometaši si bodo ogledali še Benetke, preden se vrnejo v Moskvo.

Pred svetovnim prvenstvom v dviganju uteži

FRANKFURT, 9. — Devetindvajset dežel se bo udeležilo svetovnega in evropskega prvenstva v dviganju uteži, ki bo od 12. do 16. oktobra v Muenchenu.

Sodelujoče države so: Egipt (14 prijavljenih tekmovalcev), Belgija (4), Brazilija (7), Bolgarija (6), Burma (1), Curaçao (5), Danska (3), Anglija (5), Finska (7), Francija (6), Indija (4), Jugoslavija (8), Južna Koreja (4), Luksemburg (1), Holandska (3), Norveška (1), Avstrija (12), Panama (2), Poljska (10), Romunija (7), ZSSR (20), Švedska (7), Švica (4), ČSR (9), ZDA (14), Nemčija (12), Iran (10), Islandija (2), Italija (14).

SAH

Fuderer - Petrosjan remi

GOETEBORG, 9. — Partije XV. kola medconskega šahovskega turnirja so dale naslednje rezultate:

Fuderer - Petrosjan remi, Guimard - Keres 0:1, Najdorf - Spaski 1:0, Pilnik - Geller 0:1, Panno - Ilivicki remi, Bisguier - Bronstein 0:1, Medina - Pachmann 0:1, Filip - Donner prek. Stahlberg - Szabo prek., Unzicker - Sliwa prek., Rabar je bil prost.

Stanje po XV. kolu: Bronstein 11 (—), Keres 9,5 (—), Panno 9,5, Ilivicki 8,5 (—), Filip 8 (1, —), Fuderer, Petrosjan 8 (1), Pachmann 7,5 (—), Szabo 7,5, Spaski 7 (—), Rabar, Najdorf 6,5 (—), Bisguier 6 (1 —), Stahlberg 6 (1 —), Unzicker 5,5 (—), Donner 4,5 (1), Medina 4 (1), Sliwa 3,5.

Ridolfi in Foni potujejo v Nemčijo, Madžarsko in Jugoslavijo

FLORENCA, 9. — Predsednik zveznega tehničnega centra FIGC Luigi Ridolfi in trener državne reprezentance Alfredo Foni bosta pribodnji teden odpotovala v Nemčijo in proučevala sedanjo organizacijo nemškega nogometa, tehnične naprave ter sredstva za urejanje in priprave reprezentativnih moštev. Po Nemčiji bosta Ridolfi in Foni obiskala še Madžarsko in Jugoslavijo.

TOKIO, 9. — Takaši Hirato, 19-letni japonski študent, je dosegel v 50-metrskem bazenu izreden čas na 200 m metuljček — 2:23.8.

MOSKVA, 9. — Sovjetski dvigalec uteži kategorije lahkih tam, Vladimir Stogov, je dosegel nov svetovni rekord v dvigu s potegom, 130 kg. Obenem je s 325 kg izenačil svetovni rekord v vseh načinih.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT

KINO ŠKEDENJ
predvaja danes 10. t. m. z začetkom ob 18. uri film:
„Bill, krvoločna"
Igralci: Audie Murphy, Gale Syorn, A. Dekker

KINO PROSEK-KONTOVEL
predvaja danes 10. t. m. ob 20. uri Minerva film:
Ljubosumnost
Igralci: ERNO CRISA, MARISA BELLI

Kino na Opčinah
predvaja danes 10. t. m. z začetkom ob 18. uri film
Mala kneginja
Igra SHIRLEY TEMPLE

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

76. Četrto poglavje: NA PRIPRAVNICI ZA GIMNAZIJO - BALKANSKA VOJNA - LOVEC

Kar se mene tiče, sodim po pogostih izjavah moje mame da jaz prave otroške trme pravzaprav nisem poznal. «Če se ti je dokazalo ali si sam uvidel, da je nekaj drugače, kot si trdil, si hitro odjenjal», mi je večkrat dejala moja mama. Ta moja odjenljivost je šla kdaj tako daleč, da so mi moji vrstniki marsikdaj očitali šibkost volje in «nemožatost», očitek, ki se mi sicer vendarle ne zdi prav točen. Bolj pravilno se mi zdi, da je bila moja radovednost ali znatiželjnost, kar je bilo oboje pri meni zgodaj in močno razvito, tako velika, da mi je bilo vseeno, kdo ima prav, le da se je končno izkazalo, kaj je pravilno.

Mislim, da sta bila prav to pomanjkanje trme in s tem pomanjkanjem zvezana nezainteresiranost do uveljavljanja lastnega stališča povod, da sem mogel nekoga, ki mi je po čemer koli imponiral, brez najmanjšega pomisleka občudovati. O tej svoji sposobnosti za občudovanje sem bil že v enem od prejšnjih poglavij govoril. Občudovanje je lahko identifikacija tistega, ki občuduje, z objektom tega občudovanja. Toda tako občudovanje je vendarle neka nižja zvrst tega svojevrstnega in redkega čustvovanja. Pravo občudovanje pomeni popolno in najčistejše razosebljenje; človek, ki občuduje, ne vidi več sebe, marveč samo objekt, ki ga občuduje. Ko občuduje, pozabi popolnoma nase in se ves vtopi v objektu. Trma ali upor proti avtoriteti imata oba isti cilj: uveljaviti sebe, lastno osebnost avtoriteti navkljub. Zato ne more nekdo, ki občuti proti nekomu trmo ali ki se upira neki avtoritativni osebnosti, dotičnega, ki izzove njegovo trmo ali upor, občudovati, razen morda s tisto nižjo zvrstjo tega čustva, po kateri se z objektom sam identificira.

Po tem pojasnilu lahko rečem, da je ravnatelj Pretner izzval moje kar najbolj neprizadeto občudovanje. Moč, ki je izvirala iz njegove izrazite osebnosti, sem instinktivno hitro začutil in zato mi tudi ni bilo težko, podrediti se njegovi avtoriteti. Njegova strogost ni nikoli izzvala moje trme. Tako se mi zdi, kot da bi bila ta ravnateljeva strogost ob meni spodrsnila in kot da je nisem čutil naperjene proti sebi, čeprav sem se tudi jaz nekajkrat srečal z njegovimi očitki. Toda ti me niso prizadeli drugače, razen s tem, da sem jim moral priznati upravičenost. Mislim, da je ravnatelj to moje občudovanje instinktivno začutil in videl morda v tem neko posredno priznanje lastnega vzgojnega prizadevanja. In nemara je bila nehotena posledica tega, da sem čutil, kot da bi plavala nad mojo glavo njegova milost.

6.

Z drugimi učitelji na pripravnici — tu naj omenim znane in zaslužne šolnike Ivana Tavčarja, Ivana Dimnika, inšpektorja Medica — nisem prišel v neposreden stik, razen s katehetom Guštinom. Zdi se skoraj, kot da bi nobena človeška organizacija, tako tudi ne šola, ne mogla uspešno napredovati, če ni v svoji celoti, kot neki specifični organizem, nekaka ponovitev življenja in njegove zakonitosti v malem. Resna, brezhumorna strogorednost, ki jo je vpeljal na pripravnici ravnatelj Pretner, bi bila le zelo enostranski odraz življenja in bi se verjetno ne mogla tudi tako dolgo in uspešno obdržati, da ji ni nehote ustvaril simpatični, okrogloličnі in dobrovoljni katehet Guštin pravično protiutež s svojim vedrim in šegavim humorjem.

Mirno lahko zapišem, da so bile Guštinove ure verouka za nas vse pravi in težko pričakovani oddih od napete discipline, v kateri je potekal pouk pri našem razrednem učitelju. Strah in zaskrbljenost sta vladala vselej in vsepovsod na pripravnici, tudi ko ravnatelj ni bil navzoč, razen pri urah kateheta Guština. Katehet sam je bil zadostna avtoriteta, da je lahko zlomil togi čar Pretnerjeve strogorednosti. Bil je zajeten mož nekaj preko srednjih let z dobrovoljnim obrazom, ki je nasmejan prisvetil v razred kakor šegavo pomežikujoči mesec. Ohranil sem tega moža v najprijetnejšem spominu. Ko sem po prvi svetovni vojni zahajal z Mašenko na plesne vaje in zlasti na plese Primork in Primorcev v Ljubljani, me je nekoč mama, ki je spremljala sestro kot «gardedama», predstavila zrelejšemu gospodu in pri tem rekla: «Vidiš, Vladi, to je policijski ravnatelj dr. Guštin, brat tvojega kateheta na pripravnici.» Kakor sem se visoke funkcije novega znanca malce prestrašil, tako sem se od srca razveselil sorodstva in spomina na svojega pripravničnega kateheta. Hitel sem novemu znancu pripovedovati svoje spomine na njegovega brata in pri tem ves čas iskal v njegovem obrazu poteze, ki bi me spominjale ljubih mi potez v obrazu mojega nekdanjega kateheta. Nekaj podobnosti je vsekakor bilo, toda tistega vedrega, prostodušnega nasmeha nisem nikoli več videl.

Če bi hotel označiti Guštinovo učno metodo, bi moral pravzaprav reči, da je ta metoda obstajala ravno v tem, da je ni bilo. Katekizem smo se učili kar na pamet. Če je katehet spraševal in učenec ni stvari hitro zdrdral, je sam odgovoril na svoje vprašanje, a je izprašanj kljub temu dobil dober red. Vse kaj drugega je bilo, kadar nas je učil zgodbe svetega pisma. Tu je bila zlasti njemu ura zmerom prekratka. Če je katehet Guštin kdaj kaj pisal, mi ni znano. Bil je vsekakor znamenit fabulist, ki je pripovedoval marsikatero zgodbo kar iz svojega. Znal je tudi ganiti, če je bilo potrebno. Toda začuda so se slišale svetopisemske zgodbe iz njegovih ust po navadi kot humoristične zgodbe.

Pripovedoval je na dolgo in široko. Njegove zgodbe so se valile skozi uro kakor počasi tekoča reka, ki se ji zarad lepih pokrajin, skozi katere jo vodi struga, nikakor ne mud k morju. Nas katehet je imel izreden dar za asociacij katerih je imel pripravljenih zmerom za cel kos. Tu je izpremešano vse: Mojzesove table na gori Sinaj in spom na lastne otroške potegavščine; stroge zapovedi katekiz in šaljivi spomini na njegovega deda. Kolikor se spominj je bil Guštin doma z Opčin ali vsaj od tam nekje v bliži Govoril je rahlo «po naše», ko pa je prešel v dialog, ki g je vršil kje v njegovi vasi ali doma, je prešel v najpr sveže okoličansko narečje. Neke zgodbe nam ni nikoli konca povedal in nam je do danes (žal je že med pokojniki ostal dolžan njen zaključek. Ne vem, ali nas je s tem, ker je bilo zmerom prej ure konec, preden bi bil zgodbo kon nalašč dražil ali se je nehote in po naključju tako zgodil da je prihranil to zgodbo za konec ure in je potem mogel dokončati. Naj omenim še to: ko sem spoznal njego vega brata, policijskega ravnatelja v Ljubljani, sem zagre naivnost, da sem mu v odmoru med dvema plesoma pr povedoval o tej nedokončani bratovi zgodbi, v kateri je k tehet večkrat omenil svojega mlajšega brata, in ga vprašal če je bil on ta mlajši brat, in ko mi je to potrdil, sem ga naprosil, naj mi vendarle vsaj on pove zgodbo do konc Žal je resnemu policistu manjkalo zaščepec bratovega hu morja; morda me tudi ni razumel ali pa je na mladostno prigodo pozabil. Vsekakor je pokazal, da mu pogovor o t zadevi ni ravno preveč ljub in se je, obračajoč razgovor drugo smer, izgovoril, da mi ne ve nič povedati.

Mnoge podrobnosti te famozne zgodbe sem v teh štir deset in več letih pozabil. Vendar mi je ostalo v spomin njeno jedro in nekaj značilnih drobcev. Guštin je bil izredno živahen in slikovit pripovedovalec. Kadar se je razživel, je skočil s katedra in nam zaigral sredi med nami z mimiko in rokami cele prizore.

(Nadaljevanje sledi)